

KEREITI YA

1

**TATAISO YA
TITJHERE**

Platinum

Sesotho Sa Nnete

Platinum Sesotho Sa Nnete Kereiti ya 1 Tataiso ya Titjhere

Maskew Miller Learning

10 Freedom Way, Milnerton, Cape Town, 7441

© Maskew Miller Learning (Pty) Ltd 2025

Ditokelo tsohle di sirelleditswe. Ha ho karolo ya kgatiso ena e ka hatsiwa, ya bolokwa, ya kopu, ya hlophisa, ya hlahiswang hape ho ona, kapa ya phatlalatswa sebopehong sa kapa efe, ka tsela efe kapa efe (elektroniki, ka motjhine, ka kgatiso kapa ka mokgwa o mong o mong) ntle le ho re ho fumanwe pele tumello e ngotsweng fatshe ya monga ditokelo tsa sirelleditsweng.

Ho kopa tumello ya ho hlahisa hape kapa ho fetola karolo efe feela ka phatlalatsa ena, ka kopo ikopantshe le sehlopha sa Ditokelo le Ditumellano ho 021-532-1000 kapa o ka romela emeile ho rightsgranting@mml.co.za. Ho tlaleha tlolo ya molaodi ka kopo romella emeile ho copyright@mml.co.za

ISBN 978-1-779-83228-3

ePDF ISBN 978-1-779-89607-0

Molaodi wa Sehlahiswa: Dr Benadette Ainsworth
Mookamedi wa Phatlalatsa: Jacques De Vries
Mookamedi wa Moralo wa Leshwa: Candice Gemmill
Mookamedi wa Tsamaiso ya Titjhere: Albert Chikono
Mophatlalatsi: Mabelo Mphahane
Mohlophisi ya tshetso: Thelma Mokhola
E hlophisitswe ka: Matsela Ramotsamai
Moralo wa tshepo: buka ka MML Visual Design
Setshwantshe sa bokantle ka MML Visual Design
Moralo wa buka ka MML Visual Design
Botaki ka MML Visual Design
Tlhophiso ya mongolo ka JSquare Studio
E hatsitswe ke

DIKAHARE

Matijhere a ratehang	1
Karolo ya A	2
Karolo ya B	23
Kotara ya 1	23
Beke ya 1	24
Beke ya 2	35
Beke ya 3	46
Beke ya 4	59
Beke ya 5	69
Beke ya 6	80
Beke ya 7	90
Beke ya 8	101
Beke ya 9	114
Beke ya 10	127
KOTARA YA 2	140
Beke ya 1	141
Beke ya 2	149
Beke ya 3	161
Beke ya 4	176
Beke ya 5	189
Beke ya 6	202
Beke ya 7	216
Beke ya 8	230
Beke ya 9	244
Beke ya 10	260
KOTARA YA 3	274
Beke ya 1	275
Beke ya 2	281
Beke ya 3	293
Beke ya 4	306
Beke ya 5	317
Beke ya 6	329
Beke ya 7	340
Beke ya 8	353
Beke ya 9	366
Beke ya 10	378
KOTARA YA 4	389
Beke ya 1	390
Beke ya 2	404
Beke ya 3	418
Beke ya 4	430
Beke ya 5	445
Beke ya 6	458
Beke ya 7	472

Beke ya 8	485
Beke ya 9	498
Beke ya 10.....	512
Dirubriki	524
Mefuta ya mathata a ho ithuta.....	526
Tekanyetso e potlakileng bakeng sa mathata a ho ithuta	527
Mehlodi	529

EXTRACT PAGES

Titjhere e ratehang

Hang ha o kena ka phaposing ya borutelo letsatsi le leng le leng le tjabang, hoo ho bolela hore o kena sebakeng se dikanyeditsweng ke ditulo tsa baithuti le dibuka tsa thupelo. O kena sebakeng sa ho tjhorisa - bokamoso ba baithuti le kgonahalo ya menyetla ya bona. O na le matla a hlolang ho ka kgothaletsa ho tataisa le ho nontsha/ ho hodisa baetapele ba kamoso, baqapi ba nang le tjebelopele e tjhatsi ka ho arolelana lerato/takatso, Hona ho ka nqane ho thuto. Ketsahalo ena e tshwana le peo ya mosa, thotloetso/kgothatso, hlomphe le botho pelong tsa batjha. Setswantsho sa matitjhere ka phaposing mmoho le baithuti ho a tsebisahala hore ho be bobebe. Diqholotso tsa thuto, haholo moo ho se nang disebediswa teng, ho tlisa ho thatafallwa. Phepetso ka nngwe eo le tobanang le yona e tlisa phetiso le phapang ya sebele. Le netefaletsa baithuti hore ba nale bokgoni bo sa lekanyetswang, ebile ba tsebisahala ba le bohlokwa, ba kgona ho fihlella tse kgolo. Ke ka hoo disebediswa thuto tsa Leqepha di le tshhetsang, di radilwe ho ya ka sepheo sa CAPS.

Dithusathuto tsena di tobana le kengelletano ho bana ka mofuta ebile di hlakile sebakeng sa thuto se akaretsang bana bohle ntle le kgethollo, Ditswantsho, dipale le dithuto tse tshwanetsa boemo ba sebaka. Tsena tsohle di thusa baithuti ho ikutlwa e le ditho tse phetahetseng ntle le kgethollo phaposing ke matitjhere. Teng ha re a lebala ka wena. Bophelo ba hao ho bohlokwa jwalo ka katleho ya baithuti ba hao. Re keneleditse le dithusathuto tsa ho hlakile hore o dule o le maemong a kgothatsang le bophelo bo botle, o le morolo. Maemo ana a lebelo katlehong ya baithuti dithutong tsa bona.

Tshusumetso ya thabo ya hao ha e felle thuto fela, e tshwanetsa le dikamano tseo o di theileng le baithuti ba hao ka mehla. Ba lebeletse tshepo e tshoaleletso ho wena. Jwalo kaha MaAfrika Borwa a hatela pele ka molao wa BELA o tekennwenngwa selemo sa 2024 ho ba tshebetsong se molao, Sepheo ka molao ona ke ho theha tsamaiso ya thuto e lekanyeng ebile e akareletsa ntle le leeme. Sepheo sa hao morerong ona se bohlokwa ho ho tsebisahala se CAPS le BELA ho netefatsa hore phaposi ya borutelo ke sebaka seo baithuti ba hlakile ba le malala a laotswe ka botlalo bakeng sa katleho ya bona. O matlafatso e ntle di tshoaleletsa tse tshoaleletsa tse tshoaleletsa kgatelopele le tshusometso phaposing ya borutelo. Dintlha tsena di matla ka ntle le lebellang. Tseleng ya hao ya ho ruta, o tla tseba hore ha o fane fela ka tataiso ho baithuti. Mondimantse o tjhorisa bokamoso ba badudi ba naha ya rona le lefatshe ho potoloha.

Diteboho mosebelisi o tla lona o kgabane.

Tshebediso ya letoto

O amohelehile tataisong ya matitjhere ya mohato wa Lefapha la Thuto. Mohlodi wa bohlokwa lebakeng la ho tshehetsa matitjhere tshebedisanong ya Lefapheng la Thuto Kereiting ya 1, 2 le ya 3. Tataiso ena e fana ka dintlha tse sebetsang le disebediswa tse tlisang maano a titjhere le ho matlafatsa boiphihlelo ba baithuti thutong.

Tataiso ya titjhere e fana ka tataiso ya beke le beke e hlophisitswe ka mokgwa o latelang.

- Dikahare, mehopolo le bokgoni. Sepheo se akaretsang sa ho ithuta sa beke se hlophiswa ho beke ka silabase.
- LTSM: Disebediswa tsa LTSM tseo titjhere a hloka ho di hlopha le ho di bokoa bakeng sa mosebetsi wa beke di qotsitswe mona. Titjhere o kgothalletswa ho bokoa le ho hlophisa hape /pheta tshebediso ya thepa jwalo ka dithusathuto ho theola le ho boloka ditshuphele.
- Mosebetsi ya ho ruta: Ditataiso tsa ho ruta di fana ka thuto ka qetellong ya qetellano ya mokgwa o bonolo.
- Tekanyetso: Titjhere o fuwa ditataiso tsa ho fana ka tlhahiso e o teng ya molao.
- Mosebetsi ya phaposi le dikarabo: Mona ho fanwa ka phaposi le dikarabo tsa ona.
- Maqephe a mosebetsi: A fumaneha qetellong ya kotara e nngwe. Qetellong ya tokomane ya tataiso ya titjhere ho fumaneha rubriki/ditaelo tsa Tekanyetso tse sebetsang tekolo ya bokgoni.
- Tshehetso ya baithuti ba nang le mathata a ho ruta: Keletso e teng bakeng sa ho sebetsana le baithuti ba utlwisang ka potlako, e le hore ba tjielane ho ya pele. Ka nako e nngwe baithuti ba na le ho thatafalla ke mehopolo; baithuti ba jwalo ba hloka tshehetso boemong ba thuto. Ka tlasa sehlooho sena thupelo e fana ka mefuta e fapaneng ya ditataiso.

Ka lebaka lena tataiso ena e tswela pele mona ka dikgothaletso, ho thuisa le kgolo thutong, ho matlafatsa tikoloho ya thuto, tshebedisang ke matitjhere ho tswelletsa ho matlafatsa tsebo ya thuto, tshusumetso e nepahetseng ho fana baithuti ho fihlela katleho ya bona. Ka hoo re o memela tataisong e latelang: Ho matlafatsa tsebo le disebediswa tsa yona. Ho eketsa/matlafatsa katleho ho ruteng le ho theha tsebo e tlisang diphelelo thutong ka phaposing ya ho rutela. Mmoho ha re matlafatseng baithuti ba rona hore ba tle ba atlehe dithutong le ho feta.

Mefutafuta, tekano le kenyeletso

Karolong ena o ka nahana ka phaposi ya hao ya ho rutela, Bana ba dutseng ka pela hao. E mong le e mong o na le pale ya hae, le mathata a hae.

Sepheo sa hao morerong ona se bohlokwa ho utlwisisa CAPS le ho netefatsa hore phaposi ya borutelo ke sebaka seo baithuti ba dulang ba le malala a laotswe/ ba ikemiseditse ka botlalo bakeng sa katleho.

Matlafatso e ntle bakeng sa diphethoho tse hatetseng pele le tshusumetso ya phaposing ya borutelo di matla ho feta ka moo o sa lebellang.

Tshusometso ya hao ho baithuti ke e matla haholo.

Ka mokgwa oo le sebetsang ka thata ka teng le bopa setjhaba sa kamoso.

Ho ruteng ha lona le tjhorisa bokamoso ba baithuti ho kenyeletsa le setjhaba sa kamoso lefatsheng lohle.

Diteboho mosebetsing wa lona o kgabane.

O amohelohile tataisong ya titjhere ya mohato ya Lefapha la Thuto, bohlokwa ba ho tshehetsa titjhere tshebedisong ya letoto la Lefapha la Thuto Kereitingo 1, 2 le ya 3. Tataiso ena e fana ka dintlha tse sebetsang le disebeditswa tse reretsweng ho tswela pele ho thusa maano a titjhere a ho ruta le ho matlafatsa boiphihlelo ba baithuti thutong.

Tataiso ya matitjhere e fana ka tataiso ya bonolo le hore. Beke ka nngwe e hlophisitswe ka mokgwa o latelang: dikahare, mehopolo le bokgoni. Sepheo se akaretsang sa ho ithuta sa beke se hlahiswa ho ya ka silabase.

- LTSM: disebediswa tsa LTSM tse tshelane e hloakang ho di hlopha le ho di bokella bakeng sa mosebetsi wa beke di maikhotla ka tatellano e ngotsweng mona.
- Titjhere o kgothaletso: ho bokella le ho sebedisa hape thepa jwalo ka dithusathuto ho theola le ho boloka ditshenyeh.
- Mosebetsi e rutwang: a fumaneha tsa ho ruta di fana ka thuto ka nngwe ka tatellano ya mokgwa o bonolo.
- Tekanyetso: ka nngwe fuwa ditataiso tsa ho fana ka tekolo ya mosebetsi
- Mesebetsi ya phaposi le dikarabo: mona ho fanwa ka mesebetsi le dikarabo tsa ona.
- Maikhotla a mosebetsi: a fumaneha qetellong ya kotare ka nngwe. Qetellong ya tokomane ya tataiso ya titjhere o fumaneha dirubriki tse sebedisetswang tekolong ya bokgoni.
- Tshehetso ya baithuti ba sa itekonelang kapa ba nang le bothata ba ho ithuta: keletso e teng bakeng sa ho ka sebetsana le baithuti ba phakisang ho utlwisisa hore ba tle ba tjhoriswe ho ya pele. Baithuti ba nang le ho hatellwa ke maikutlo ba hloka tshehetso boemong ba thuto.

Ka tlasa sehlooho sena, thupelo ena e fana ka mefuta dikeletso.

Ka baka la sena, tataiso ena e tswella ho fana ka kgothaletso, ho thusa le kgolo thutong, ho matlafatsa tikoloho ya thuto e sebedisang matitjhere a ka tswelang pele ho ntlafatsa tsebo ya thuto.

Tshusumetso e nepahetseng ho thusa baithuti ho fihlella katleho ya bona.

Re le mema ho ba le rona tataisang e latelang: ho matlafatsa tsebo le disebediswa tsa yona, ho matlafatsa katleho le ho theha tsebo e tlisang diphetoho thutong phaposing ya borutelo: mmoho ha re matlafatseng baithuti ba rona, hore ba tle ba atlehe dithutong le tekano le kenyeletso.

Karolong ena re rata hore o nahane ka phaposi ya hao, bana ba dutseng pela hao, o ba behe monahanong. Emong le emong ho bana o na le pale ya hae, dipihlelo tsa hae le diqholotso tsa hae.

Mefuta ya diphapang	Tlhaloso	E kentswe jwang dibonelelo
1. Mefuta ya Setso le Merabe:	Hona ho bolela ho emela maemo a fapaneng a setso le merabe, ho netefatsa hore baithuti ba pepeswa ho maikutlo le meetlo e fapaneng.	Re kenyeletitse dinanane, empa di le batho ba nalane ho tswa sona ka morapana. Dipalo le mehlala di kenyelletsa mefuta e mengata ya meetlo le diphelelo tsa ho thusa baithuti ho ananela meetlo ya setso le ho hlahisa maikutlo le fapaneng. Batho ba ka hlahisa maikutlo a fapaneng ditabeng tsa nalane le phelelo ehleng ena.
2. Mefuta e fapaneng ya bong:	Phapang ya bong e bolela kemelo ya bana le basena kenyelletsa dipuisano tse mabapi le karolo ya bong, ho mosebetsi bo eseng ba ho bolela ka morao tse pedi le ho hloka maikutlo ya bong. Botsiso e eseng ba ho ba le karolo e ntle hore ho hloka botsiso ya bong.	O tla nlokomela kemelo e lekaneng ya bong bohle ka mongolong, diswantsho ke mehlala. Re kentse dipapadi botho bo le bong le ba hlahisang bong ba bona, ba bana mmoho le mesebetsi e qholotsang/phepetsang bong ho ya ka setso. Karolo ya sona ho bong. Mohlala: bashanyana le bananyana ba hlahiswa ba etsa dikarolo tse fapaneng tsa mesebetsi, ho tloha ho thuseng phaposing ya ho phehela, ha isa ho mahlale le bonono bo kgothalletsang tekano ya bong
3. Phapang ya moruo wa setjhaba:	Ho se kenyelletsa ho emela batho ba tswang maemong a fapaneng a moruo le ho rerisana ka ditaba ho se tekatekano ya moruo.	Re hlahisa mefuta ya batho e fapaneng ho ya ka dikgokahano tsa moruo wa kahisano tse totobatsang diqholotso mabapi le phihlelo ya thuto, ho tsa bophelo bo botle le disebediswa. Hona ho dumella baithuti ho ikamahanya le mehlala/dintlha tsa nnete tsa bophelo le ditherisano tse bontshang boemo ba moruo bo etsang hore dikahare di anele bohle.

<p>4. Mefuta e fapaneng ya puo</p>	<p>Ho fana ka puo ho ba le ho kenyelletsa dipuo tse ngata le ho hlompaha puo ka nngwe.</p>	<p>O tla fumana ditaba tse kenyelletsang dipuo tse ngata, le ho kgothaletsa baithuti ho hlompaha ditjhaba tse fapaneng. Dipuong tse fapaneng re kenyelletsa mehlala e totobatsang bohlokwa ba phetolelo le tlhaloso, haholoholo lefatsheng lohle le lokisetsang baithuti hore ba be le kenyelletso ditherisanong tsa bona.</p>
<p>5. Bokowa le phihlelo</p>	<p>Sena se tsepamisa maikutlo hodimo boemeding ba batho ba kowafetseng le ho sebetsana le ditshitiso tsa boiphihlelo.</p>	<p>Batho ba nang le bokowa ba kenyeletswa, ho netefatsa boemedi ba bona dihlompaha le mesebetsing. Re buisana ka ditaba tsa diphihlelo tse bang ke tsa Teknoloji, ma sebele, kapa setjhaba le maemo a puo ya pele e kenyelletsang ho bohle. Hona ho theha tikoloho e chelehlang bakeng sa baithuti ho hlompaha e kgothaletsa kutlwelobano le kutlwisiso.</p>
<p>6. Tlaleho ya bong le kenyelletso ya LGBTQ letshwao la "+" le emela ho akarelletswa ha maikutlo a bong le ditlhaloso tse ka nqane.</p>	<p>LGBTQ+ E emetse Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer le tse ding. Maikutlo a mang a bong le ditlhaloso ho hlaka jwala ka batho ba se nang ditho ka ba dumelang bong bo le bong. Nako ena ya sekolo e sa diswa ho kenyelletsa mefuta e batsi ya ho ikamahanya le tsa bona kgothaletsa karolo le kenyetso bakeng sa bohle.</p>	<p>LGBTQ+ le se tsepamo sa malapa se emetswe dihlompaha tsohle tse fanang ka maikutlo a fapaneng re kenyelletse mehlala le maemo a lekola ditaba le ditokelo tsa LGBTQ+ mmoho le dipuisano tse kgahlanong le kgethollo tse thusang baithuti ho utlwisisa le ho hlompaha mefuta e fapaneng ya tshakamelo ya motabo.</p>
<p>7. Tumelo le semoya ka ho fapana.</p>	<p>Sena se kenyelletsa ho emela ditumelo tse fapaneng tsa bodumedi ho kgothaletsa tumelo ya ditlwaelo tse fapaneng tsa semoya.</p>	<p>Dibuka tsa rona di na le ditaba tse tsebisang baithuti ditlwaelo tse fapaneng tsa bodumedi le tsa semoya, borapeding ho thusa ka ho matlafatsa kutlwisiso ka nqane ho ditsamaiso ditumelong tse fapaneng. Maikutlo a seng a bodumedi a kenyeletswa ho netefatsa hore ditsamaiso tsohle tsa ditumelo di a hlompaha, di emelwa ka toka.</p>
<p>8. Phapang ya dilemo</p>	<p>Phapang ya dilemo e kenyelletsa batho ba dilemo tse fapaneng le ho buisana ka ditaba tse amanang le botsotadi.</p>	<p>Dibukeng o tla fumana karolo le mehlala ho tloha moo re totobaditseng bohlokwa ba dikamano tsa meloko hape le dihlooho tse amanang le ho beha meja fatshe le boqheku. Hona ho thusa baithuti ho utlwisisa boleng bo teng ba sehlopha se seng le se seng setjhabeng.</p>

9. Ho fapana ho ya ka dibaka tsa lefatshe	Phapang ya dibaka tsa lefatshe e emela batho le mabaka ho tswa dibakeng tse arohaneng le tikoloho.	Dibuka di kenyelletsa tse ka hare ho tswa dibakeng tse fapaneng lefatshe ho pota. Ho busa ditaba tsa lefatsheng ka bophara le sebakeng seo. Boemo ba lefatshe ka bophara bo amanang le baithuti. Hape re bapise mehlala ho tswa dibakeng tsa ditoropo le tsa mahaeng. Re na le mehlala e ikgethileng ya tikoloho ka nngwe.
10. Mefuta e fapaneng ya kelello ya ho ithuta.	Sena se bolela ho sebetsana le mekgwa e fapaneng ya ho ithuta le diphaphano tsa menahano, tse kang phapang ya methapo ya kelello.	Re akareditse phapang ho tsa rutela monahano ka ho kenyelletsa mekgwa fapaneng ya thupelo e ikgethileng tse fapaneng tsa thupelo tse seletsi e radilwe ho kenyelletsa ditiro tsa thuto tse pharalletse e ikgethileng kgothalletsa le ho kenyelletsa tsa ho rutela ho ruta. Hape re phahellelana tekanyetso e potlakileng hore o e nkele hore...

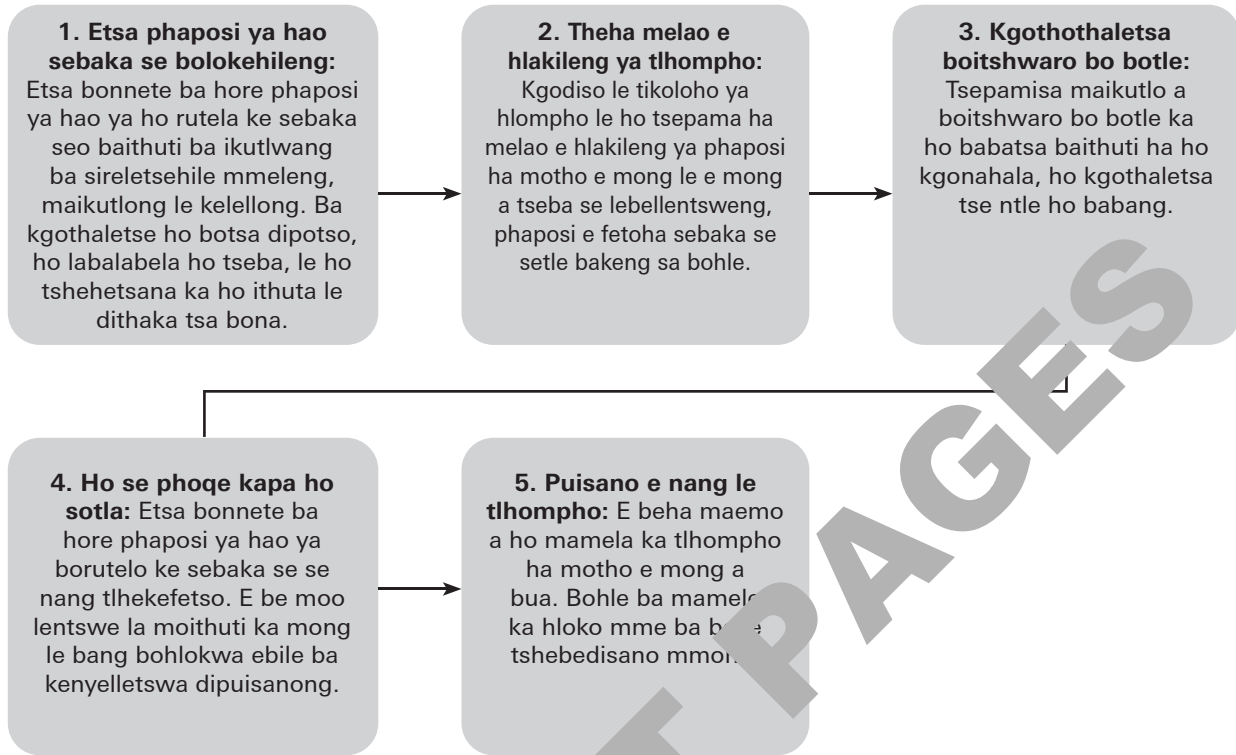
Ho theha phaposi ya ho rutela e kenyelletsa bang bohle le e fapaneng

Tataiso ena ya matitjhere e entswe ka kenyelletsa phapang le tekano kelellong. E fana ka di sebediswa tse tshehetsang ho theha tikoloho ya ho ithuta e kenyelletsa le ditshebeletso ho akaretsa dikarolo tse leshome tsa bohlokwa tsa mefuta e fapaneng.

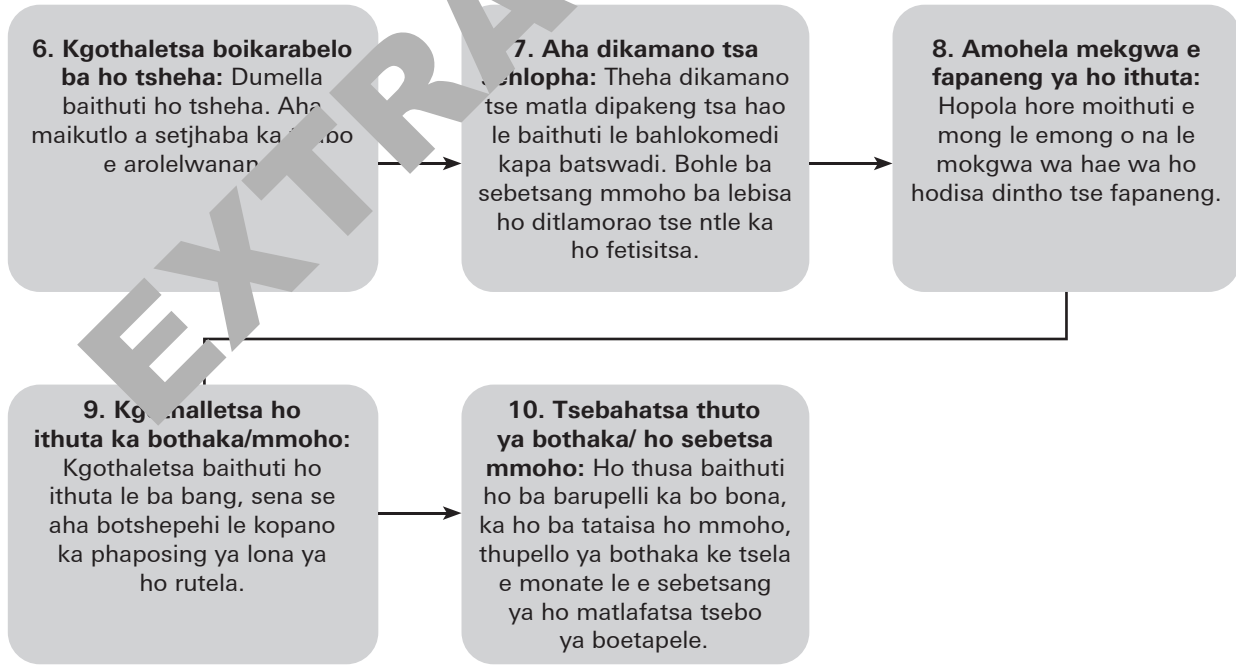
Phapang ka phaposing ya rutela

Jwalo ka titjhere, karolo ya hao ke ho akaretsa hore phaposi ya hao ya ho rutela ke sebaka sa thabo le hlomphe. O mamele maemo a hao ka sebedisang ho boloka dintho di le maemong a matle a bolokehileng bakeng sa boithuto.

Maano 1- 5. Ho aha tikiloho e ntle le e kenyelletsang ya phaposi ya ho rutela

Maano 6-10: Ho matlafatsa tsebo e isang mmoho le ho keteka ka phaposing ya borutelo

Keteka ho kgetheha ha moithuti e mong le emong

Ho bohlokwa hore baithuti ba ipone, ba bone le boiphihlelo ba bona bo fapaneng, bo bonahatswa ka phaposing ya borutelo. Sena se bontsha mefuta e fapaneng ya ponahalo ya puo, ditso, leeme, ditumelo le bokgoni. Ho kenyelletswa dilemo tsa LGBTQ+ le bokgoni ba kelello. Dibuka tsa rona di hlahisa batho ba tswang ditsong tse fapaneng. Re kgetha dipihlelo ka hloko, ditshwantsho tsa bonono le ditaba tse emelang batho ba fapaneng le mekgwa le ditso tse amang Afrika Borwa.

Ho hlokomela leeme le ho se utlwisise

Mme Adams o ne a ruta thuto ka meetlo le setso. Baithuti ba hae ba ne ba na le ditekanyo tse tshwanang, mme o ne a thabetse ho bona kamoo puisano e tla tswela pele kateng. Baithuti ba qala, o ile a kopa baithuti ba hae ho arolelana moetlo kapa tumelo ya malapa a bona.

Lebo, ngwanana ya itshepang o ile a bua pele, a hlalosa meetlo ya lelapa la hae. Bokreste ya Keresemese. Baithuti ba bang ba mmalwa ba ile ba latela, ba buisane matsatsi a phomolo a tshwanang. Empa ha nako ya Amina e fihla, a qeaqea. Lelapa la Amina le ne le sebedisa Boislamo, mme a bua ka tumelo ya hae ya ho keteka Eid. Baithuti ba bang ba ile ba qala ho sebelana, mme moithuti e mong, a sa hlokomele qetello ya mantswe a hae, o motha, “Leo ha se letsatsi la phomolo la sebele.”

Mme Adams kapele a lemoha tsitsipano ka phaposing. O ne a na le kgetho ya bohlokwa eo a lokelang ho e etsa. Ho se kgaleme taba ena ho ka nna e bolelele ho dumella leeme. Ho bua ka yona ho ne ho fana ka monyetla wa ho ruta thuto ya bohlokwa.

Mme Adams o ile a emisa puisano e ncha kopa tlelase ho nahanisisa. “Ho bolelang ho qhela ditumelo kapa meetlo ya motho e mong? O na o tseba kutlwa jwang haeba dikarolo tseo di ka kgutlisetswa morao, mme letsatsi la hao le kgetha jwang le tswa ‘letsatsi leo e seng la sebele?’ Ka phaposing ho ile ha kgutsa ha baithuti ba qala ho nahanela hlahoso tsa bona.

Yaba o hlalosa bohlokwa ba ho utlwisisa le ho hlompha ditumelo tse fapaneng, a sebedisa boiphihlelo ba Amina e le motso wa ruta. Mme Adams ha a ka a omana kapa a swabisa baithuti empa ho e na le hoo o ile a bontsha puisanong ya hore na ke hobaneng ha ho le habohlokwa ho hlompha ditumelo tsohle, esita le ho ba sa di tlwaela. Sehlopha se ile sa bontsha kamoo leeme la kgale le le letjha le ka susunang moetlo a bona, hangata ba sa hlokomele.

Dithuto tse tswang phaphosing ya Mme Adams

Leeme le menahano di ka hlaha ntle le maikemisetso: Baithuti ba ka fana ka maikutlo a bontshang leeme.

Lentswe ka leng le ya hlompheha/le bohlokwa: Mme Adams o ile a netefatsa lentswe ntle le ho hlokomela sena. Ho bohlokwa ho sebetsana le dinako tsena ka hloko le tlhokomelo. Boiphihlelo bo ananelwa ke baithuti phaphosing, ka ho matlafatsa puisano/moqoqo, a hatella hore semelo/boitshwaro sa motho ka mong se lokelwa ke tlhomphe.

Kgothaletsa ho itekola: Mme Adams o ile a mema baithutii ba hae ho nahana hore ba ne ba tla ikutlwa jwang ha ba ne ba le boemong ba Amina. Sena se ile sa thusa baithuti ho utlwisisa bohlokwa ba kutlwelo bohloko le ho itseba.

Theha sebaka sa dipuisano: Ha leeme kapa kgethollo dihlahella, bulela sebaka sa maqoqo hobane sena se thusa ka kutlwisiso ho baithuti hore hobaneng a mang a mantswa kapa diketso di ka ba kotsi. Ba nehe disebediswa diketso sa bona.

Ho ithuta hara diqholotso: Ho se phuthulohe e ka ba tijhere e matla, Mme Adams o sebedisa sebaka se boima ho kgothaletsa baithuti ho ipotsa ka dikakanyano tsa bona, a ntse a bontsha hore diphaposi ke dibaka tse kgolo seng fela tsebo. hatella hore semelo/boitshwaro sa motho ka mong se lokelwa ke tlhomphe.

Ho kgothaletsa baithutii le ho kgothaletsa baithuti ka meetlo e fapaneng ya bona: Sena se bodisa baithutii wa bohelehele le baithutii ho thusa ho qhaqholla baithuti le ho aha tlhompheano e seng sa mefutafuta ya batho.

Ho nahana ka ditsamaiso

Ditsamaiso di entswe ka di karolo tse fapaneng, tse sebedisanang ho fihlela ho itseng. Phaphosing tsamaiso e ka nna ya e ba tsela eo baithuti ba atellang molao, ka moo ba ithutang ka teng ha ba na le wena, kapa moo ba ithutang ka teng ha ba bapala le ho arolelana ka bo bona. Ditsamaiso di teng malapeng a ahisaneng le maqoqo a ba shehetsanang le ho sebetsa mmoho.

Ho utlwisisa ditsamaiso ho thusa baithuti ho bona dikarolwana jwalo ka batho, dibaka le melao hore di lekane di be di sebedisane hona ke bokgoni bo hlokwang bakeng sa ho aha monahano o tebileng e bile e qala ka nako ho sebedisa boiphihlelo ba baithuti.

Dibukeng sa mokhahlelang wa motheo re sebedisitse monahano wa ditsamaiso ka ho bontsha maemo a fapaneng a bophelo, maemo a setjhaba, maemo a bophelo a nepahetseng le batho ka ho fapana. Hona ho kenyelela mohopolo o kang ubuntu/botho o emelang baithuti ho ya ka merabe e fapaneng, bong le dibopeho tsa malapa. E fana ka tsela ya ho ruta baithuti tsela e thata ya ho nahana.

Ona ke mesebetsi e bobebe ho ka thusa baithuti ho nahana ka ditshitiso.

Mekgwa e metle

Buisanang ka tseo baithuti ba dumelang hore ke mekgwa e metle dibakeng tse kang dikolong, dirapeng tsa boikgathallo kapa lapeng. Hlahloba hore ba ithutile jwang mekgwa ena, le hore ke maemo a fe a arorelwanang ao ba nang le ona.

Tikoloho ya bophelo

Baithuti ha ba qoqe ka bophelo mahaeng kgahlanong le ba toropong kapa toropong e kgolo. Ba botse hore phihlelo ena e fapana jwang le sebaka sa bodulo ba batho.

Mekgwa eo re ithutang ka yona

Kgothaletsa baithuti ho nahana ka moo ba ka fumanang tlhahisoleseding. Ba ka e fumana ho ba lelapa, metswalle, dibuka, inthanete kapa sekolong. Buisanang kamoo ba ka arorelanang 'e' ka tshwanano 'ditsamaiso' sa tsebo le 'thuto'.

Tekanyetso

Tekanyetso e keneletsa mekgwa e fapaneng, e lekanya tswelolepele le kutlwisiso ya baithuti. Tekanyetso ya ka mehla e thusa titjhere ho bona hore baithuti ba utlwisisa mopololepo le hore ba kgona ho kenya tsebo ya bona tshebetsong ka makgahlelong wa motheo tekanyetsong e tswelang pele, e dumella tlhokomelo e sa kgaotseng, kgatelo peleng ya baithuti le ka chelete ya thuto. Sena se dumella ho lekola mekgwa ya hao ya thupelo le kgolo ya muithuti thuto e hore a tsehe ho nka diqeto tse tsebahalang le tsa tsebo ya thuto.

Tekanyetso bakeng sa thuto e kopaneng ka tlhaho tshebeletsong ya thuto, kapanelo le mekgwa e tshehetsang e kgothaletsang karolo e ntle e hlahlaha ho tswa ho baithuti. E thusa ho hlwaya moo baithuti ba hloka tshehetsano mabapi le be e kgothaletsa tataiso ya hao ho ba thusa ho fihlela ditlhoko tsa bona. Mesebetsi e tshwanang. Tekanyetso e seng ya semmuso nakong ya thuto ya letsatsi ka leng.

Tekanyetso e thusa baithuti ho nahanisisa ka tswelopele ya bona, ho ba kgothaletsa ho ba le boikarabelo ba thuto ya bona ka ho lekola ka mafolofolo kutlwisiso ya bona e kenelletseng le boithokomelo.

Tekanyetso ya thuto e o fa bopaki ba katleho ya moithuti dintlheng tse itseng. Hape e thusa ho lekanya tswelolepele ya hao ka kakaretso, le ho ithabisa ho etsa diqeto mabapi le tswelopele ya baithuti.

Tekanyetso ya semmuso ya kotara
Tekanyetso ya semmuso e lekola boqhetseke ba ditaba.

Dipotso
Tekanyetso e kgutshwane e lekola kutlwisiso ya baithuti ka morao ho dithuto.

Dikarabo tsa mesebetsi
Tse ngotsweng ho lekola kutlwisiso ka ho ngola.

Mesebetsi ya boiqapelo
Tse ngotsweng ho lekola kutlwisiso ka ho ngola.

Neheletsano ya molomo

Baithuti ba hlalisa kutlwisiso ya bona ka puo ya molomo.

Tokomane, ya CAPS e fana ka ditlhaliso tsa Tekanyetso ya mosebetsi wa ho ithuta. Mokhotlong wa motheo mosebetsi o lokelwa ho etswa ka dikarolo tse ngata le mekgwa e fapaneng ya mosebetsi.

Mosebetsi ya Tekanyetso e ka amahangwa le mosebetsi o phethelwang ho thuto ya Mosebetsi wa Dikarolo le Bokgoni ho tsa Bophelo

Ka morao bukeng ena ho na le rubruki ya Tekanyetso.

Setatemente sa Kharikhulamo ya Naha (NCS) se hlakisa tshebetso e ntle e hlophisitsoeng ho bona le ho ngola, /Mmetse/ Dipalo, le Bokgoni ho tsa Bophelo e le dikarolo tse tharo tsa boqhetseke bakeng sa baithuti ba mohato wa motheo. Lefapha la Thuto le fana ka **Moralo wa Ditataiso tsa Tekanyetso ya Mokgahlelo wa Motheo** ho tshehetsa matitjhere ho ntshetsapele le tshebetso e ntle e hlophisitsoeng ditlwaello tse tsamaellanang le CAPS. Letoto lena le sebedisa **kgopolo ya phanang** mokhotlong wa lona wa ditaba, ho thusa titjhere le baithuti ba ho fihlela metheo le merero ya Tekanyetso e behilweng ke NCS.

Mefuta ya Tekanyetso ya Mokgahlelo wa Motheo

Lefapha le ananela mefuta e mene (4) ya Tekanyetso bakeng sa Mokgahlelo wa Motheo, e ngotsweng tokomaneng ya Ditataiso tsa Tekanyetso ya NCS:

- **Tekanyetso ya Motheo:**

Lekola tsebo e teng ya baithuti qalong ya kereiti e le hore matitjhere a utlwisise tsebo le ditlhoko tsa moithuti ka mong.

- **Tekanyetso e behilweng:**

Tekanyetso tsa letsatsi le letsatsi tseo titjhere a di etsang ho lekola kgatelopele ya moithuti kapa haeba ba na le mosebetsi di bitswang Tekanyetso ya ho ithuta.

- **Kakaretso ya Tekanyetso:**

Tekanyetso tsa semmuso tse rerilweng, hangata di etswa qetellong ya kotara kapa mokgahlelo ho lekola kgatelopele e akaretsang eo moithuti a e entseng kereiting eo. E bitswa Tekanyetso ya ho ithuta.

Tekanyetso

E thusa ho lemoha matla a moithuti, mefokolo, ditaba kapa bothata ba ho ithuta. E boetse e thusa ho lemoha bothata bofe kapa bofe ka mekgwa wa ho ruta.

Tekanyetso ya ho bala mokgahlelong wa motheo.

Kopana le Lily, moithuti ya kgabane wa Kereiti ya 3 ya motjha ya ratang sekolo. Le ha ho le jwalo, ho sa tsotellehe ha tjheseho ya hae, o tobana le mathata thutong e nngwe le e nngwe, nakong ya thuto ya puo. Lily o kopa ho ya ntlwaneng, a tshaba hore titjhere o tla mo bitsa hore a balle baithuti ka lentswe le phahameng. Dipalong o thatafallwa ke ho bala mantswe, ha a kgone ho latela dikhoutu tsa mosebetsi tse ngotsweng.

Lily o fetwa ke dintlha tsa bohlokwa hobane o sitwa ho bala mongolo wa buka ya mosebetsi. Ho ile ha hlaka ho matitjhere hore bothata ha se dithuto, empa Lily ha a kgone ho bala, o thatafallwa ke kutlwisiso ya dipotso, ho latella ditaelo le ho fumana dintlha tse ntjha dithutong ka kake.

Ha o ka nahana ka baithuti ba hao o tla ehlwa hore Lily ha a mong bothateng. Baithuti ba bangata ba batjha ka phaposing ya hao le bona ba ka thatafallwa ho bala le ekanonabelletsweng bakeng sa dilemo tsa bona.

Baithuti bana; jwalo ka Lily ba tobana le bothata dithutong ka ho tseba. Lena e se ho haellwa ke thahasello kapa bokgoni, empa ho se hodise tsebo ya ho bala e hloka ho tseba le ho etsa mosebetsi wa bona ka botlalo. Phephetso ena e tlwaelehileng e tobatsa bohlokwa ho beha ka sehloohong ntshetsopele ya ho bala mokgahlelong wa motheo, ho netefatsa hore moithuti ka mong o fumana tshetso eo a e hloka bakeng sa katleho.

Mekgwa ya ho ruta ho bala

E nngwe le e nngwe ya mekgwa e fapaneng ho ruta ho bala e hatisa ntlha e itseng ya mekgwa wa ho bala.

Mekgwa e meraro ya mantlha:

1. Mekgwa wa ho kgetha.
2. Mekgwa wa ho sheba hore na le sepheo se le seng.
3. Katamelo ya phaposing.

Mekgwa wa ho sheba hore na le sepheo se le seng

Ho ntshetsisa phaposing ba ikemetseng ba utlwisisang seo ba se balang le ho sebedisa mekgwa e fapaneng ho utlwisisa mantswe a sa tlwaelehileng.

Mekgwa wa ho kgetha

Ho hlakisa ho tseba hore na medumo ya ditlhaku (difonomo) e emelwa jwang ke letere (kerafeme), o sebedisa tsebo ena ho bala mantswe le dipolelo ka nepo le ka mekgwa o phollatsi. Ena ke tsebo ya bohlokwa eo baithuti ba lokelang ho e rutwa mokgahlelong wa motheo hobane e tshetsa ntshetsopele ya puo (tsebo ya ho bala le ho ngola) ho hwama ha dikerafime (*grapheme freeze*). Mekgwa ona o lokela ho sebediswa bakeng sa tshetso, ho ruta baithuti mekgwa wa kgethollo ya mantswe le medumo.

Mokgwa wa ho sheba le ho bua

Mokgwa wa ho sheba le hore o toboketse temoho ya mantswe. Mokgwa ona o fumana lebitso la ona (hangata le ngolwang papetlwaneng). Mamela titjhere ha a bala mme a bale ka lentswe le phahameng.

Palo e lekanyeditsweng ya mantswe e hlahiswa ka nako e le nngwe: baithuti ba itlwaetsa mantswe ho fihlela ba kgona ho a lemoha le ho bua ha bonolo. Hang ha mantswe e se e le karolo ya tlotlontswe ya pono ya baithuti, ba ikwetlisa ho a bala ho babadi ba sehlopha se nang le mantswe ao ba ithutile ona. Mokgwa wa ho sheba le ho bua hangata o sebediswa e le karolo ya lenaneo la ho bala le ho hodisa pono ya baithuti ya mantswe ao ba ka a balang ha bonolo.

Katamelo ya puo yohle

Mokgwa wa puo o hatisa kutlwisiso le ho e fa moelelo wa mantswe a ngotsweng. Mokgwa ona o sebedisa dingolwa tse fetisang Lesedinyana/kapa tse phetang pale esita le dibuka tse boholo tsa ho bala di sebediswa jwalo ka ditemana tsa sebele.

Baithuti ba ithuta maano a ho bopa moelelo o tswang mantsweng le puo. Maano a ana a kenyelletsa ho sheba setshwantsho, ho thuso ho hakanya tsebo ya lentsoe sa tlhwaelehang, ho sebedisa moelelo le sebopeho sa polelo ho lekola hore na dikahleko tsa puo a di utlwahala. Maano a mang a kenyelediitsweng, ho hlaolela pokello ya mantswe a puo ka dikarete tsa mantswe (*flash card*), le bala le ho sebedisa mantswe a tshwanang maemong a fapaneng.

Ho botsa dipotso tsa kutlwisiso ho etsa diteko tsa puo ya baithuti ho seo ba se utlwileng le seo ba se badileng.

Ho phethahatsa mosebetsi wa ntlafatso ya puo ka sedumo mokgahlelong wa motheo.

Kgodiso ya puo

Ketsahalo e kenyang letsoho ho ba puo ya baithuti ba mokgahlelo wa motheo. E ba thusa ho theha dikamano dipakeng tse tsa puo e ba potileng ha ba ntse ba itlwaetsa ditsebo tsa bohlokwa jwalo ka mopeleto le ditlhale.

Baithuti ba fapanetsana ho hlwaya dintho, ho di hlalosa ho peleta lentswe, ho etsa hore mokgwa ona e be tsela e mocha e sebedisanang ya ho matlafatsa kgolo ya puo.

Kgodiso ya puo mokgahlelong wa motheo e na le mesebetsi ya ho mamela, ho bua, ho bala le ho ngola. Setshwantsho o bontsha hore dikarete tsohle tsa ho bala di hokahantswe jwang mme di ka kopanngwa ho fana ka tsebo ntlafatsong ya puo.

Padiso, dibuka tse kgolo, fonime/graph frieze, dipousetara, ditjhate tsa mangolo, dibuka tsa mesebetsi tsa DBE.

Khoutu le Roboto

Bona ke bokgoni ba ho fetola lentswe ho tloha kgatisong ho ya puong ka ho sebedisa puo ya pele, tsebo ya medumo (tlhaku). *Decoding* ke karolo ya bohlokwa ya ho ithuta ho bala. Letoto lena le tshehetsa ho qatjwa ha dintho tse ka sebediswang bakeng sa ho bala ho arolelwanang ka boikemelo, hammoho le Padiso (*core reader*). Digrapheme tsa mantswe le dikarete tsa mantswe.

Kutlwisiso le karabelo

Baithuti ba mokgahlelo wa motheo ba lokela ho kgothaletswa ntshetsopele ya puo ya bona ka ho sebedisa diketsahalo tse nang le kutlwisiso le dikarabo. Sena se thusa ho hodisa bokgoni ba nahana ka botebo le ho rarolla bothata mmoho le ho lokisetsa baithuti diphephetso tsa ho bala sengolwa se rarahane. Dipotso di lokela ho botswa ha ho balwa dibuka tse kgolo le padiso.

Padiso, dipapetlwa le diphousetara le tsona di ka sebediswa molemong wa kutlwisiso mosebetsi wa mefuta ya karolo.

Ho mamela puo e sebediswang ka katleho ho bohlokwa. E fana ka katleho bakeng sa baithuti ho ntlafatsa le ho matlafatsa polelo ya bona le mokgwa wa ho bitsa matla a bona. E ba ruta ho nahana le ho sebitsana le tlhahisoleseding ha ba ntse ba mamela, ba iketsetsa matla a bona.

Ho na le menyetla ya ho pheta kapa ho bala dipale thutong e mme o kgathalletswa ho sebedisa tse ding tsa ditaba tsa hao neng kapa neng ha o bono loketse ho balla baithuti dipale le ho botsa dipotso mabapi le seo ba qetang ho se utlwa, ho thusa baithuti ba bokgoni ba kutlwisiso. E boetse e matlafatsa matla a ho dula a kgutsitse le ho tsepamisa mopolotso mantsweng a buuwang.

Mosebetsi ya ho bua e totobatswang thutong e fana e dumella baithuti ho fuputsa le ho hlahisa mehopolotso le maikutlo ka boitshepi ka boikemelo. Di fana ka menyetla ya hore ba nahane, ba hlahlobise, ba ntlafatse le ho buisa ditaba ka tsela e utlwalang, e bontshang ho hlomphe maikutlo a batho ba bang ntle le ho nahana le ho buisa. Mosebetsi e lokela ho sebediswa ho thusa baithuti ho hlahisa polelo e hlakile e matlafatsa kutlwisiso, ho buisana le ba bang ka hona o ntshetsa pele bokgoni bo matlafatsang ho bitsa ka katleho lefatsheng la mosebetsi hamorao. Dikarete tsa mantswe le dikerafeme tsa mantswe di sebediswa e le disebediswa tsa ho qala mosebetsi e bonolo ya ho bua.

Ho bala ke mokgwa wa bohlokwa wa ho ithuta; ebile ke mokgwa wa kgolo le tshwelopele ya bophelo bohle. Mmadi ya neng le bokgoni o kgona ho fihlela, a hlahloba le ho nahanisisa tlhahisoleseding.

Ho bokgoni bo matlafatsa lerato la ho bala ho baithuti. Ho sebedisa modumo wa mantswe thutong ho thusa ho matlafatsa ntshetsopele ya mahlale a ho bala.

Haufi le bokgoni ba ho bala ho na le tsebo ya bohlokwa ya kutlwisiso. Jwalo ka titjhere o hloka ho tataisa baithuti ho ntsha moelelo wa sengolwa, ho ba thusa ho hatela pele ho tloha ho kutlwisiso ya dipotso tse bonolo tsa mofuta o itseng, ho fihlela botebong ba kutlwisiso ka dipotso tse sa reng letho tsa Tekanyetso le boiqapelo, ho sekaseka le ho kopanya boitsebiso.

Mosebetsi ya ho ngola e fanwe ho thusa baithuti ho fetisa mehopolotso ka meqoqo ya pale, boiqapelo, dipale le tlhaloso, le ka tlaleha mmoho, ho akaretsa le ho pheta diketsahalo kapa dipihlelo. Ho na le

ditsebo tse ngata tsa ho ngola tse lokelang ho ntlafatsa bokgoni ba ho ngola dinthla, dinomoro, ditaelo le ho ngola mangolo a setswalle kapa a semmuso a mefutafuta le mangolo a bohlokwa.

Ditjhate tsa mongolo di ka sebediswa ho ikwetlisa ho bopeng ditlhaku ka ho nepahala.

Disebediswa bakeng sa popo ya puo

CAPS e totobatsa hore tsebo e latelang e tlamehile ho boptjwa ha o ruta Sesotho puo ya Lapeng: ho mamela le ho bua, ho bala le medumo, ho ngola le ho ngola ka letsoho, le hore bonyane e be mookotaba e mehlano e sebediswang sehlopheng ka seng.

Letoto lena le kenyelletse ditsebo tse na le mookotaba e mehlano (5) lenaneong la leona le sehlopha dikarolo tse tsheletseng (6) tse latelang:

Padiso: E kopanya medumo yohle ya sehlopha, e fana ka mesebetsi le boikwetliso bakeng mantswa, ho fana ka menyetla bakeng sa boikwetliso ba ho ngola le mosebetsi wa monono. Padiso e hlophisetswe hore e kenyelletse mantswa a dumellanang le ditlhaku le mehlala e tsheletseng le e rutwang. Ho na le Padiso e le nngwe sehlopha ka seng, e kenyelletsa dipale le ditaba tsa setso le nngwe.

Kgoboketso ya dipale: Mophato o mong le o mong o fuwa ka kopano ya dingolwa tse fapaneng tse nang le dipale tsa setso, ditshomo le dithotokiso tse balwang ke titjhere. Kgoboketso ena ya dipale e thusa ho theha lerato la ho bala le ho ngola.

Di na le meetlo e fapaneng. Dipalo e ka ba karolo ya dipadiso tsa bana ka kopanelo hape le tsa ho mamela le ho bua. Ho na le kgoboketso ya dingolwa kereiting e nngwe le e nngwe ya dipale tse 20 tse tla akaretisa kotara ka nngwe. Kgoboketso e tla etsa litse ho ballwa hodimo ke titjhere ho baithuti.

Dipadiso tsa sehlopha: Di na le dipadiso tsa tata tse hlophisotsweng tseo di ntseng di eketseha ka ho thatafala le bolele. Baithuti baithuti ha bala sehlopha se seng le se seng sa dipadiso tsa sehlopha tse arotsweng ka mekgahlelo. Karolo e nngwe le e nngwe e na le dibuka tse 8 mme ka kakaretso ho na le dibuka tse 40 tse ka sebediswa kgaetse. Padiso e nngwe le enngwe e qala ka dipale tse bonolo qalong ya selemo ha mahlalele ho bala baithuti a ntse a ntlafala, bolelele le ho rarahana ha pale ka nngwe. Dipadiso tsa sehlopha di sebediswa bakeng sa ho bala ka boikemelo le ka tataiso.

Dibuka tse kgolo: Ka tse kgolo ke dipadiso tsa sebopeho se sehlo se lebisitsweng ho titjhere tse nang le karolo e kgolo ya boholo le ditshwantsho tse hohelang. Titjhere o tla sebedisa buka ena nakong ya karolo e kgolo ya ho bala.

Ho bala ka kopanelo ho bohlokwa haholo bakeng sa ntshetsopele ya bokgoni ba ho bala ha ngwana. E fana ka menyetla ho sehlopha sa baithuti ho fumana melemo e mengata eo e leng karolo ya ho bala dibuka tsa dipale. Ho sebediswa buka e kgolo e nang le mongolo le mosebetsi wa bonono. Titjhere o bala buka ka lentse le phahameng; e le hore bana bohle ba balang ba ka bona le ho ananela kगतisо le ditshwantsho. Titjhere o bala pale makgetlo a mmalwa.

Nakong ena yohle bana ba ikakgela ka setotswana ha titjhere a kgefutsa ho botsa dipotso le dikgokanyetso tse tla etsahala ka morao.

Bana ba kopanela ho bala a mang a mantswe kapa karolo ya pale ha ba ntse ba tlwaelana le mantswe le dipolelwana. Ho bala kgafetsa ho sebetsa merero e mengata ya pele:

- ho bala ke ho natefelwa
- ho aha kutlwisiso
- puo le tlotlontswe di a atlafatswa
- ho tsepamisa maikutlo hodima bokgoni ba ho qapolla le ho tsebahatsa mantswe.

Ho nale letoto la dibuka tse kgolo tse 8 sehlopheng ka seng tse dumellang titjhere ho bontsha kapa ho ruta dikarolo tse itseng tsa mongolo ho latela moelelo wa taba, ho kenyeletsa tlhopiso ya kopanyo ho tloha hodimo ho ya tlase, ho le letshehadi le le letoha, ho ruta baithuti ho hlalosa matsho...

Dibuka tse kgolo di radilwe ka mokgwa o hlakileng molemong wa ho bontsha dipolelwane jwalo ka dihlooho, dihloowana, dipadiso, ditlhahiso, ditafole, moralo le tse ding. Sena se thusa baithuti ho matlafatsa tsebo ya bona ya ho bala le ho ngola ho kenyeletsa le tsebo ya ho hlalosa mantswe jwalo ka ho kopanya le ho arola. Mantswe a malelele ka puo ya bokgoni ba ho hlalosa le ho etsa dikamano le tse ding.

Dikarete tsa Fonome/Kerafeme ke thuso e bonahalang ya ho ruta sebediswang mokgahlelong wa motheo. Ho thusa baithuti ho utlwisisa kamano pakeng tsa mantswe (difonome) le ditlhahiso tsa bona tse ngotsweng (*grapheme*). Letoto la difonome haufi le *grapheme* tsa tsona tse dumellang ka ditsela tse ntle tsa pono. Mehlala e ka bontsha tlhaku ya “/b/” e nang le modumo /b/ le setshwantsho sa ntho e qalang ka modumo oo. Hona ho thusa baithuti ho kopanya moelelo bakeng sa puo e buuwang, e ngolwang le ho thusa ho ntshetsopele ya ho hlalosa mokgwa o hlakileng ka phaposing ya borutelo bakeng sa ho sebediswa kgafetsa. Ho boetse ho na le dikarete tse 25 ka kotara tse nang le karete tse 100 sehlopheng ho thusa ka difonomo.

Diphousetara: ke sesebediswa se mantswe ho titjhere. Ho na le diphousetara tse ka bang 8 sehlopheng:

- Ho mamela le ho bua ho tsebetse baithuti le ho ruta
- Bakeng sa puisano tsa mantswe ka dihlooho tse fapaneng
- Ho tsebahatsa le ho bua ka matho, diphoofolo le dintho
- Bakeng sa puisano ya sehlopha ka maemo a itseng
- Ho etsa bonnetsoe tla etsahala

Ditjhate tsa mantswe: ditjhate tsa ho ngola ka letsoho ke disebediswa tse bonwang tse etseditsweng ho tseba ka ntshetsopele ya bokgoni ba ho ngola ho baithuti. Di fana ka ditshupiso tse hlakileng, tse hlophiswang bakeng sa ho etsa ditlhaku tse kgolo le tse nnyane, le dinomoro ka nepo, letoto le na le ditjhate tse (4) tse sa ngolwang ka puo sehlopha ka seng.

Dikarete tsa mantswe: letoto lena le na le dikarete tse 200 mme di bohlokwa bakeng sa ho ruta ho:

- Hlahisa tlotlontswe e ntjha
- Bontsha mokgwa wa ho bitsa mantswe
- Hlahisa puisano ya dikgopolo tse ntjha
- Bapalo dipapadi tsa monahano ka dikarete tse fetang bonngwe.

Disebediswa tse ding:

Dibuka tsa DBE tsa mosebetsi: di ka kopangwa ka katleho le dikarolo tsohle tse ka hodimo ho matlafatsa thuto. Titjhere a ka sebedisa dibuka tsa mosebetsi tsa DBE e le ketsahalo e latelang kamora ho bala padiso ho matlafatsa pokello ya mantswe le dikgopolo tsa bohlokwa ka ho fapanya dikarolo tse ding tsa buka ya DBE ya mosebetsi.

Matitjhere a theha phihlelo ka ho kopanya dikarolo tse ding le buka ya Mosebetsi ya DBE *Rainbow*. Matitjhere a theha phihlelo ya ho ithuta e phethahetseng le e monate, e dumellanang le mekgwa e fapaneng ya ho ithuta le ho hodisa kutlwisiso e tebileng ya bokgoni ba puo.

Temoho ya ditlhaku le dinomoro:

Ho lekola bokgoni ba moithuti ba ho lemoha ditlhaku kapa dinomoro le metswako. Ho kopanya mosebetsi e bonolo jwalo ka ho tsoma ditlhaku kapa dinomoro. Mohlala: baithuti ba ka fapanya ditlhaku le dinomoro tse patilweng ditshwantshong kapa mosebetsing wa bonono. Diphoso tse di batla mantswe tse nang le ditshwantsho le tsona di a thusa. Ha baithuti ba itshepa ka ho lemoha ditlhaku le dipalo, ho eketsa ho rarahana ka mosebetsi e kang ho hlwaya le ho lokisa diphoso tse monama kapa mantswe a ngolwang hampe.

Mosebetsi ya medumo:

Mosebetsi ya medumo e thusa baithuti ho utlwisisa kamano pakeng tsa ditlhaku le medumo. Ho itlwaetsa ho ngola ditlhaku le mantswe ka ho sebedisa mosebetsi tse thabisang jwalo ka ditlhaku tse seuweng pampiring, dikarete tsa mantswe le di phoso tsa.

Boikwetliso ba medumo ke yona e kgothalletsang ka ho fetisa ka mokgwa e fapaneng.

Medumo ka bonne:

Ketsahalo ena e etelletsweng pele ke dithaka baithuti mmoho e kengelletsa dihlopha tse tharo (3) ho isa ho tse nne (4). Sehlopha ka serone na dikarete tsa mantswe. Moithuti a le mong o phahamisa karete, e mong o qapodisa lentswe ho baibona medumo. Boholo ba sehlopha bo ngola lentswe bukeng ya mosebetsi. Hona ho kgothalletsa boikwetliso ho baleng, ho ngoleng le ho sebetsa ka kopanelo.

Motswako wa ditlhaku

Ketsahalo ena e etelletsweng pele ke dithaka, baithuti ba sebedisa dikgeo tsa moraorao kapa dibopeho ho bopeng medumo o ngoleng, mohlala: ho medumo “oo” baithuti ba kopanya ditlhaku tse pedi tse bopang medumo, baithuti ba kopanya ditlhaku tse kang “o”, s, a, “u”, kapa “e” ha ba qetile mantswe a kang “pooho, motheo, moomo” ba sebedisa medumo o tshwanang. Bakeng sa bohlale ba boqapi, baithuti ba ka taka ntho eo ba e ngotseng ka medumo ba kopanya medumo le bonono.

Mefuta ya mosebetsi ya ho bala

Mosebetsi ya ho bala e na le maano a mahlano:

1. Temoso ya kgatiso ya tikoloho e kgothalletsa baithuti ho ellelwa kgatiso e ba potileng kerafemeng ya mantswe. Diphosetere di lokela ho bontshwa mme baithuti ba kgothalletsweng ho ellelwa dingolwa tse ba potoliheng tikolohong ya habo bona, mohlala: dipapatso le dimakasine.

2. Puisano e kopanetsweng e lokela ho ba ketsahalo ya sehlopha sohle, ho sebediswe dikgoboketso tsa dipale le dibuka tse kgolo ho bapa le dingolwa tse loketseng tse tswang ho titjhere. Latela ditaelo tsa buka e kgolo ho kgothaletsa baithuti ho kopanela dipale le ho araba dipotso tsa kutlwisiso mabapi le dipale. Ho araba ka kutlwisiso, dipotso di ka sebediswa e le karolo ya Tekanyetsoe sa rerwang. Ho na le melemo e mengata ya ho arolelana ho bala. Tse latelang ke tsa bohlokwa ka ho fetesisa:
  - Baithuti ba pepeswa puong e sebediswang dibukeng, sena se bohlokwa hoholo thutong ya puo ya tlatsetso ya pele. Baithuti ba hloka ho utlwa Sesotho se sebediswa maemong a matsatsi ohle hore ba ntlafatse bokgoni ba bona.
  - Ho sebedisa puisano e kopanetsweng ho hodisa bokgoni ba puo ya Sesotho le tlotlotwe ya bona.
  - Ka ho ballwa dipale, baithuti ba hodisa tsebo ya bona ya kamoo dibuka le dipale tse sebediswang ka teng, mohlala: bolella baithuti hore dibuka di na le dihlooho, di balwa ho tlaa leqepheng le letshehadi pele, ho tloha hodimo ho ya tlase leqepheng le leng le le leng.
  - Ha o ntse o balla baithuti ba hao, o etsa mohlala wa ho bala hantle. Mohlala: momegwa wa ho bala mantse le nako ya ho kgefutsa.

Buka ya ho bala ka kopanelo kapa disebediswa di lokela ho sebediswa le boemo nakong ya dihupelo tse pedi e le hore ba tswaelane le sengolwa.

Lenaneo la 1

- Hlalosetsa baithuti buka.
- Ka dihlopha buisanang ka setshwantsho se leqepheng le kamle la buka.
- Balla baithuti pale. Haeba o ba balla buka mme o tsebisane, fetolela puong ya bona ya Sesotho Puo ya Lapeng.
- Ha o ntse o bala le ha o qeta ho bala mme, botsa dipotso tse kgothalletsang baithuti ho ikamahanya le pale le ho e amahanya le maphelo a bona. Mohlala: “Zinzi o ya mabenkeleng le mme wa hae le ntate wa hae. Na o ya mabenkeleng? Tsamayang ya tsamayang le wena ha o ya mabenkeleng? Qalong ya selemo o ka nna wa bokae? Botsa dipotso tsena ka puo ya baituti ya lapeng mme o ba dumelle ho araba ka puo e ho bona.”

Lenaneo la 2

- Bala pale hape.
  - Ha o ntse o etsa sena, koka kutlwisiso ya baithuti ka ho botsa dipotso tse bonolo ka puo ya bona. Mohlala: O tla o ipatile kae?
  - Hohele ke o tsebisane ya baithuti mantsweng a itseng a tema, haholoholo haeba e le a tswang ho mmadi ya sehlopha baithuti ba ithutang ho bala.
  - Ha o kge anala, kgothaletsa baithuti ho kopanela ho bala dikarolo tsa pale le wena. Ditemana tse phetsoeng di molemo bakeng sa sena. Mohlala: ‘Ke tla phunya mme ke tla hula mme ke tla diha ntle ya hao’ ‘dikolobe tse tharo’
1. Padiso ka tataiso ya sehlopha ke mosebetsi wa sehlopha o monyane oo titjhere a sebetsang le sehlopha se se nyane ho mamela ha ba balla hodimo. Ho bala ka dihlopha ho lokela ho ba boemong bo tlase le ho feta boitsebiso bo sebediswang bakeng sa ho bala ka kopanelo. Dipadiso tsa sehlopha di ka sebediswa molemong wa ha ba ntse ba tswela pele ka mantse le medumo e lokelwang, ho rutwa kotare ka nngwe.

Ho itokisetsa katleho, ho bala ka tataiso ya sehlopha:

- Arola baithuti ka dihlopha qalong ya kotare (sheba mokgwa wa ho arola baithuti ka dihlopha tsa ho bala leqepheng la 25 bakeng sa tlhahisoleseding e ngata.
- Dudisa baithuti ka dihlopha ba o otapotle ka sedikwadikwe, ba dule hodima dimmete kapa mesamo.
- Netefatsa hore moithuti ka mong o na le buka ya ho bala kapa ho na le buka ya ho bala dipakeng tsa baithuti ba babedi.
- Dula setulong se tlase hore o be haufi le boemo ba baithuti.
- Etsa nako ya hore baithuti ba botse le ho araba dipotso mabapi le pale.
- Ho bala ka tataiso ha sehlopha ho lokela ho etsahala letsatsi le leng le le leng mme nngwe ya tataiso ya sehlopha e lokela ho ba metsotso 15. O lokela ho sebetsa le sehlopha sa fapaneng letsatsi ka leng.
- Dihlopha tse sa baleng le wena di ka etsa mesebetsi ya ho bala ka bobedi ka tsotha kapa tsa beha mesebetsi ya ho bala e kang ho tlatsa maqephe a mesebetsi ho tsotha bakeng sa Mosebetsi ya DBE mme a e lokise pele phoposi ya hae ya GGR e qala.
- Ho bala ka bobedi: baithuti ba ka sebetsa mmoho ba sebedisa dikarete tsa ho bala tse sebediswang thutong ya bona ya ho bala ka tataiso ya sehlopha tseba sebedise dikarete.

2. Ho itokisetsa ho bala ka bobedi ka katleho:

- Qalong ya kotare ya pele, hlahosetsa baithuti seo o baleng hore ba se etse pele ba bala ka bobedi. O ka nna wa pheta sena makgetlo a mmalwa ho fihlela baithuti ba tseba se lebelletsweng ho bona nakong ya ho bala ka bobedi.
- Ha ngata beha baithuti ka bobedi empa ka tsotha tse ding dumella baithuti ho ikgethela balekane ba bona.
- Dipara tsa bokgoni bo tswakileng: di sebetsa hantle hobane babadi ba matla ba ka thusa ba fokolang. Dipara tse nang le bokgoni tshwanang di sebetsa hantle bakeng sa babadi ba matla hobane ba thusa ba bang.
- Qoba ho kopanya babadi ba fokolang mmoho.
- Netefatsa hore baithuti ba bala ka papile ha ba bala.
- Ba ka arolelana buka kapa bobedi ba eba le kgatiso ya buka e le nngwe.

3. Ho bala ka boikemelo

- Baithuti ba ka sebetsa dipaliso tsa sehlopha le dingolwa tse ding bakeng sa ho ithabisa.

4. Ho itokisetsa ho bala ka boikemelo ka katleho: theha sebaka se kgethehileng ka phaposing ya borutelo moo baithuti ba ka natefelwang ke ho bala dibuka ka bo bona.

- Etsa bonnetso hore o na le dibuka tsa dipale tsa tlhahisoleseding tse bitsang baithuti hore ba kame ho tsotha.
- Etsa qoqobane moo baithuti ba tla di fihlela habonolo, dishelofong tse tlatse kapa mabokoseng.
- Kgetsa baithuti ho bala ha ba qetile ho etsa mesebetsi wa bona wa ka phaposing.

Tsheheto e eketsehileng

O ka fumana mehopolo e mengata bakeng sa mesebetsi ya puo, mopeleto, ho ngola, medumo ho marangrang.

Ba sebetsang maamong a tshwanang ba fana ka lesedi mabapi le hore na ke di sebediswa dife tse sebetsang hantle hape ke mathata afe a tlwaelehileng ao baithuti ba ka tobanang le ona. Ho kenya tshehetsong diketsahalo tseba sebediswang ho thusa ho theha motheo o tiileng wa tsebo ya ho bala le ho ngola bakeng sa baithuti ba hao.

Mosebetsi wa phapang/phapano

Mosebetsi e fapaneng e fana ka tshebetso ho baithuti ba hloakang thuso le mosebetsi o eketsehileng bakeng sa baithuti ba nang le bokgoni. Hape ho na le mosebetsi o fanweng dibukeng tsa Mosebetsi tsa DBE bakeng sa Puo ya Lapeng (HL) le Puotlatsetso ya pele bakeng sa matshwao ohle.

Mosebetsi wa ho lokisa

Mosebetsing wa tokiso bakeng sa Sesotho Puo ya Lapeng, Mokgahlelong wa Motheo, o lokela ho kenya letsoho, o kopane le moo baithuti ba thatafallwang teng.

Ditlhaloso tse ding ke tsena:

- Medumo le temoho ya mantswe: Sebedisa dikarete, diphousetara le di dikarete ka ntle tse tlwaelehileng, mantswe le dipaterone tsa medumo. Bopa lebota la mantswe ka phaposing moo baithuti ba ka etsang mantswe a matjha.
- Dipapadi tsa modumo: Bapala dipapadi tse shebaneng le medumo ya thuto ka modumo kapa dipapadi tsa mantswe a morethetho.
- Kaho ya mantswe: Theha buka e hloasang mantswe a bonolo ka dipapadi tsa matshwao.
- Kgothaletsa baithuti ho nka karolo ho taka le ho pheta mantswe a sebedisa dibuka tse kgolo ho bala dipale ka lentse le phahmeng le hore baithuti ba di phete ka mantswe a bona. Sena se thusa ka kutlwisiso le tshedediso ya mantswe.
- Kutlwisiso ya ho bala: sebedisa dinako tsa ho bala ka tsoeliso ya ho sebetse ka dihlopha tse nyane, le ho bala ha mmoho ha babadi ba boemong bo le hong. Botsa dipotso ka temana ho lekola kutlwisiso le ho ba kgothatsa.
- Dikarete tsa mantswe: Kgothaletsa baithuti ho nka bukana ya mantswe moo ba ngolang mantswe a matjha le meeelo ya ona le ho a sebedisa dipolelelo.
- Dipale tse nang le ditshwantsho: Kopana ho ngola le ho taka ka hore baithuti ba take setshwantsho seo ba ratang ho rera le ho hlopisa mehlolo ya bona pele ba ngola mosebetsi.
- Mosebetsi: Bala dipale kapa di tsoeliso tse telele le tse rarahaneng ka lentse le phahmeng. Botsa dipotso tse hloakang dikarabo tse hloakang haholwanyane ho hlahloba kutlwisiso.
- Qaleho ya buka ya phapang ya borutelo: Laela baithuti hore ba sebetse mmoho ho ngola le ho tshwantsha buka ya kutlwisiso. Moithuti e mong le e mong a ka fana ka dipolelelo tse mmalwa tse bonolo. Jwale le ka tsoeliso buka ya ka phaposing le ba bang.
- **SOFTWARE** ya phapang: Sebedisa disebediswa tsa thuto le mananeo a fanang ka dipapadi le mesebetsi e tswetseng pele ya phapang. Disebediswa tse ngata di fana ka tsela tsa ho ithuta tse ipapisitseng le tswelopele ya moithuti.

Tekanyetso e potlakileng bakeng sa baithuti ba nang le bokgoni bo fapaneng

Ha baithuti ba ntshe ba hatela pele Kereiting ya R-3, ho tlwaelehile ho lemoha bokgoni le mekgwa e mengata ka ho ithuta ka phaposing ya borutelo. Ha baithuti ba ngata ba ntlafatsa tse fapaneng, ba bang ba ka bontsha matshwao a bothata ba ho ithuta, mohlala: ho holofala mmeleng kapa dintho tse ka amang tswelopele ya bona thutong. Ho tsebahatsa diphepetso tsena ho bohlokwa hobane ho kenella ka nako ho ka fana ka tshebetso eo baithuti ba e hloakang hore ba atlehe.

Leeto la Leah

Leah e ne e le moithuti ya bohlae ya inahanelang wa Kereiti ya 2. O ne a na le lethathama la tsebo. O ne a rata ho taka le ho aha dintho ka matsoho a hae. Hangata a iphumana a etsa ditshwantsho tsa hae dihora tse ngata. Ho sa tsotelle talenta ya hae e hlakileng, Leah o ile a thatafallwa dibakeng tse ngata sekolong. O ne a fumana ho le boima ho ka tsepamisa mohopolo nakong ya dithuto, haholo ha ho le rata ka phaposing kapa ho phathahane. Hangata o ne a ikutlwa a sulafallwa ke diphethoho tseo a neng a kopana le tsona tse kang ho fetoha ha maemo, ditaelo tsa molomo, ho fumana titjhere e motjha, madulo a matjha. O ne a ferekana ha titjhere a mo laela ho kopanela mesebetsi ya sehlopha.

Titjhere ya hae e ile ya hlokomela hore Leah o kgetha ho sebetsa a le mong. O ne a bapala tsebo o le baithuti mmoho nakong ya kgefutso. Ha re tla tabeng ya ho latela ditaelo tsa molomo, ka dithuto tse ding o ne a bonahala a ferekane kapa a tsieleha ke ho phetha ditaelo. Le ha a ne a tlolela ho qaping le botaki, o ne a na le bothata ba ho bua ka phaposing, hape o ne a sa kgone ho sheba litjhere ka mahlong. Hona ho ne ho etsa hore ho be thata ho mothusa.

Ha nako e ntse tsamaya, mohlokomedi wa Leah le titjhere ba ile ba nka tshebe ke sena. Dithuto tsa hae tsa botaki di ne di tsamaya hantle empa o ne a thatafallwa ke ho bua ka phaposing, ho phedisana le bana ba bang, ebile a thabela hodula a le mong. Mohlokomedi e le hore Leah o hloleha ho mamella dintho tseo bana ba dilemong tsa hae ba kgonang ho di mamella.

Ka mora ho kopana ha ngata le matitjhere a hae, Leah o ile a iswa ho setsibi. Ke moo ba ileng ba ithuta teng hore Leah o na le bofokodi bo bitswang autism spectrum disorder. Dilemo tse ngata Leah o ne a thatafallwa ke puo, ho tshwenyeha ha bonolo le ho se tseba ho phedisana le batho ba bang.

Ha ba se ba tseba bothata ba Leah, mohlokomedi le titjhere ya hae ba ile ba etsa bonnete ba hore ba lekola tikoloho eo a leng ho yona phaposing, le ho mo thusa ka moo ba ka kgonang ka teng. Leah o ne a fumana nako e teletsana hore a kgone ho tsepamisa ditaelo tsa molomo. O ne a fuwa le sebaka sa hore a sebetse a le mong kapa dihlophiso tse ling anyane.

Ho utlwisisa bofokodi bo hantle ha thusa Leah hape ho ile ha kgothaletsa titjhere hore a motsheetse.

Ha nako e ntse e tsamaya, Leah o ile a ithuta ha bonolo mme a ikutlwa a kgona ho phedisana le baithuti ba bang. Bona ho bontshitse hore ho lekola ha ho thibele ho tithuta empa ho ya e matlafatsa.

Pale ena bontsho bohlokoa ba ho elellwa matshwao a bofokodi ba ho ithuta, hore baithuti ba kgone ho thusa mme ha atlehe dithutong tsa bona.

Ka morao bakeng ena ho na le ditekanyetso tseo di ka thusang matitjhere ho elellwa bofokodi. Di fana ka mekgwa ya ho elellwa le ho bona hore na moithuti o hloka ho lekolwa ke setsibi na. Ditekanyetso tsena ha se tsa ditsibi mme ha di a etsetswa hore bana/baithuti ba kgethollwe kapa ba fuwe mabitso. O di sebedisa ho matlafatsa tsebo ya hao hore o kgone ho thusa.

KEREITIYA 1: NAKO YA SESOTHO PUO YA LAPENG

Mantaha	Labobedi	Laboraro	Labone	Labohlano
Ho mamela le ho bua (15m)		Ho mamela le ho bua (15m)		Ho mamela le ho bua (15m)
Medumo (15m)	Medumo (15m)	Medumo (15m)	Medumo (15m)	Medumo (15m)
Ho bala ka kopanelo (15m)	Ho bala ka kopanelo (15m)	Ho bala ka kopanelo (15m)		
Ho bala ka sehlopha (30m x 2 dihlopha tse pedi ka letsatsi) 15m	Ho bala ka sehlopha (30m x 2 dihlopha tse pedi ka letsatsi) 15m	Ho bala ka sehlopha (30m x 2 dihlopha tse pedi ka letsatsi) 15m	Ho bala ka sehlopha (30m x 2 dihlopha tse pedi ka letsatsi) 15m	Ho bala ka sehlopha (30m x 2 dihlopha tse pedi ka letsatsi) 15m
	Ho ngola (15m)		Ho ngola (15m)	Ho ngola (15m)
Mongolo (15m)		Mongolo (15m)	Mongolo (15m)	Mongolo (15m)

EXTRACT PAGES

Karolo ya B: Kotara ya 1

Beke ya 1

Mookotaba: Mmele wa ka, maikutlo a ka

Seo o tla se hloka	
Disebediswa tsa ho ithuta le ho ruta	Phousetara: Mmele wa ka, maikutlo a ka. Buka e hlophisitsweng Boemo ba 1 Buka 1: Ke Dintle Buka e Kgolo ya 1: Ke Dintle Buka ya Padiso: Serurubele se setle Kgoboketso ya dipale: Nna: Mpho le Mochaba wa Bonyana Setshwantsho se pentilweng sa ditlhaku Ditlhaku tsa nteterwana Dikarete tsa mantswa Dikarete tsa medumo (medumo ya 'a' le 's')
Disebediswa tse ding	Pokello ya dintho tse medumo ya tsona e qalang ka 'a' le 's' Pampiri e se nang letho Hlama ya papali Dimako tsa kgaie Sekaomane Kgweba e kgatotsweng dikotwana tse sesanyane Setshwantsho tsa apole, ausi, abuti, mbulense, senqanqane, serurubele
Medumo ya mantswa	apole, ausi, abuti, ambulense, serubelele, senqanqane, sesa, sala, soka, senqanqane
Tlotlontswa	rata, kolobang, kgahlang, pina, nyolohela
Taba ya hlahloba	Ena ke beke e kgutshwane, mme motheo o moholo ke ho dudiseha le ho tlwaela mosebetsi wa matsatsi ohle wa phaposi ya borutelo. O lokela hape ho ba sedi ka ho hlokomela motheo wa ho hlahloba ha baithuti ba hao ba loketse Kereiti ya 1.

Tokiso ya tataiso ya ho bala ka sehlopha

Arola baithuti ka dihlopha tse nyane, bonyane ba be tshelela (6) sehlopheng ka seng. Sena se tla etsa hore e be dihlopha tse nang le bokgoni. Efa dihlopha tsena mabitso (mohlala: o ka sebedisa mebala e fapaneng) ebe o ba bontsha tjhate e bontshang dihlopha tsena le mabitso a baithuti.

Kgokahano le dithuto tse ding

Mookotaba ona o ka hokahangwa le:

Bokgoni ho tsa Bophelo: ebe ke ntse ke tshwana le motswalle? Dintlha tsa botho, lebitso, dilemo.

Dintho tseo ke kgonang ho di etsa.

Mmetse/Dipalo: Ho bala dintho - maotwana a dikokwanyana, maotwana a dikgo. Bala mabitso a dinomoro tsena 1–3. Ho lekanya ho molaong: lekanya boemo, bolelele, jj.

Dikhoutu le diroboto: ho lemoha dipaterone – etsa paterone ya noha.

Kemo ya puo: tshhadi, letona, hodimo, tlase. Lenane la diketsahalo.

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Mosebetsi wa
<p>Ho mamela le ho bua</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 3.</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Bontsha baithuti ho thapolla mmele – tshwara menwana kopanye mmoho, e sothasothe hanyane, e sothasothe pele. Etsa sedikadikwe sa setebele, jj.</p> <p>Baithuti ba kopitsa metsamao/diketso ya hao, ebe o mela ditho tsa bona tsa mmele ha ba ntse ba di tsama.</p> <p>Kgutlela morao o shebe phousetara ya hao, ebe o mela baithuti hore ba supe ditho tsa mmele phousetara e eo.</p> <p>Ba kope hore ba supe setho sa bona sa mmele, se tshwanang le sa ngwana ya teng phousetara e eo. (mohlala: kaofela ba na le dihlooho).</p> <p>Pheta hape empa o seke sa isa setho se seng se sa tshwaneng le sa pele.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Binela baithuti pina o mametse: Matsoho le diphaka</p> <p>Laela baithuti hore ba etse diketso tsa pina ha le ntse le bina.</p> <p>Pina: Ke pina e re tsokang matsoho a rona, re tsokang matsoho a rona, re tsokang matsoho a rona, jj.</p>	<p>Phousetara: Mmele maikutlo a ka</p> <p>Pina: Matsoho le diphaka</p> <p>Pina: Matsoho le diphaka</p> <p>Mosebetsi wa 1</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 3</p> <p>Bala thothokiso, Ano Sekgo.</p> <p>Baithuti ba lokela ho hopola ho etsa diketso tse bontshang kutlwisiso.</p> <p>Ano Sekgo e monyane, (Ba bontshe menwana ka hore ba bua ka ntho e nyane)</p> <p>O tsamaya hodima lekala serapaneng, (bontsha ka menwana ha sekgo se tsamaya)</p> <p>Pula ya na, (Bontsha ka menwana ho na ha pula)</p> <p>Ya hohola Ano Sekgo, (matsoho a ya kwana le kwana)</p> <p>Letsatsi la tjhaba, la omisa pula fela, (o otlolla diphaka o e sedikadikwe se seholo ho bontsha letsatsi le leholo)</p> <p>Yaba Ano sekgo se palama hodima lekala la serapaneng, (bontsha hape ka menwana ho palama ha sekgo).</p> <p>Taka kokwanyana le sekgo tlapantsong (ba bontsha ditshwantsho tse ntle, tse bonahalang tsa sekelele kokwanyana). Ditshwantsho tsena di lokela ho bontsha hantle hore kokwanyana e na le maoto a sheletseng, mme sekgo sona se na le maoto a robedi. Bontsha ditshwantsho ho etsa Mosebetsi wa 1 ka tlelaseng.</p> <p>Thuto ya 4</p> <p>Pheta thothokiso le sekgo mme baithuti ba kenelle le bona ho thothokisa.</p> <p>Ha baithuti ba etsa thothokiso, kopanya ditaelo tseo baithuti ba tla di latela, mohlala: tsamaya, qhoma, kapa dikakana jwale ka sekgo.</p>	
<p>Medumo</p> <p>Metsotso e 15 letsatsi ba bang sa metsotso e 5.</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Bitsa manantswe a qalang ka 's', mohlala: senqanqane, sesa, serapa, semela, seboko jj.</p> <p>Botsa baithuti hore ke modumo ofe oo ba o utlwang qalong ya lentsewe.</p> <p>Bontsha baithuti karete ya modumo wa 's'.</p> <p>Botsa baithuti hore ke ketso efe eo re ka e etsang, e qalang ka modumo wa 's' (sesa, seha, supa, soka, sotha jj.)</p>	<p>Dikarete tsa modumo wa 'a' le 's'</p> <p>Dikarete tsa alefabe</p> <p>Buka ya Padiso: Serurubele se setle</p> <p>Dintho tse qalang ka 'a' le 's'</p> <p>Dimakasine tsa kgale</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 2</p> <p>Bontsha baithuti hape hore 's' e shebeha jwang le hore modumo wa yona o utlwahala jwang.</p> <p>Supa dintho ka tlelaseng o be o botsa potso: Na ebe sena se qala ka 's' baithuti ba re 'e' kapa 'tjhe'.</p> <p>Bala seratswana sena se ka tlase, ebe o bolella baithuti hore ba ope matsoho ha ba utlwa lentse le qalang ka 's.</p> <p>Ka Sontaha, Sello bone serurubele hodima sefate. Serurubele se ile sa bona senqanqane letamong. Senqanqane se ne se sesa. Serurube se ile sa re "Ke ntho e sele ena. Sa tsamaya ha sesane.</p> <p>Thuto ya 3</p> <p>Balla baithuti ho tswa Bukeng ya Padiso. Serurubele se setle</p> <p>Baithuti ba latele ka mora hao ha o ntse o hlabula.</p> <p>Pele o bala pale botsa baithuti dipotso tse hore ho hlabula:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Na o kile wa bona serurubele? 2. Se ne se na le mmala o jwang? <p><i>Karabo:</i> Dikarabo tsa baithuti di tshwana. Tljhere efa baithuti monyetla wa ho abelana ka dikarabo tsa bona. O ka kenella ha ho hlokeha.</p> <p>Serurubele se setle</p> <p>Ruby ke serurubele se setle haholo se kgabileng ka mebaleneng e ganyang ya hlabula. Ruby o rata ho bapala le ntshe hodima dipalesa tse sefateng le tshimong e tse ya dipalesa ya nkgono Dikeledi.</p> <p>Baithuti baithuti hore ke modumo ofe oo o o utlwang qalong ya mantsoe ana 'serurubele, setle'?"</p> <p>Baithuti baithuti hore ke modumo wa 'a' le 's' hape o sebedise setshwantsho sa apole, ambulense, senqanqane, serurubele.</p> <p>Bontsha baithuti hore modumo wa 'a' le 's' e shebahala jwang.</p> <p>Qetella Mosebetsi wa 2 mmoho le baithuti. Ba botse hore na ke mantse afe ao a ka a kgethang a qalang ka 'a' le 's' ho tswa ho Serurubele se setle.</p> <p>Thuto ya 4</p> <p>Hopotsa baithuti ka medumo ya 'a' le 's', o sebedisa dikarete tsa medumo. Tswakanya dikarete o etse bonnete ba hore baithuti ba kgona ho utlwa hore medumo eo ke efe.</p> <p>Thusa baithuti hore ba qete mosebetsi wa bona.</p>	<p>Mosebetsi wa 2</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 5</p> <p>Efa baiithuti dimakasine tsa kgale hore ba shebe ka hare ho tsona ho bona hore na ba keke ba fumana ditshwantsho tsa dintho tse nang le medumo e qalang ka 'a' le 's'</p> <p>Etsa pokeletso ya ditshwantsho tsa baiithuti tlapantshong. Di tlohele jwalo hodima tlapantsho hore o tle o di sebedise bekeng e tlang e le sehopotso sa medumo eo.</p>	
<p>Ho bala ka kopanelo</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 3 (metsotso e 45)</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Qoqa le baiithuti ka sehlooho sa pele ho tswa bukeng ya pele e kgolo: Serurubele se setle.</p> <p>Bontsha baiithuti sekwaelo sa buka eo, mme o re ba o bolele hore ba bona eng.</p> <p>Botsa dipotso nakong eo o ntseng o bala buka.</p> <p>Ho ile ha fihla bonang ho serurubele se setle.</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo di tla fapana hobane ho tseba baiithuti ba sa tsebeng dirurubele. Titjhere efa baiithuti ba tsetla wa ho arolelana ka dikarako tsa bona. Kenella ha ho hlokeha.</p> <p>Balla tlelase kaofela pale, o ntse o kopa mantswa ha o bala.</p> <p>Emisa pele ho leqephe la ho qetela ebe o bota potso.</p> <p>O nahana hore ba bone serurubele kaofela?</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo di tla fapana mme o tseba amohelo dikarabo tse nepahetseng.</p> <p>Bala ho fihlela qetela ebe o pale, ebe o buisana le baiithuti ka ho sheba hore na o leqephe la bona ho ne ho nepahetse kapa jwang.</p>	<p>Buka ya radiso e serurubele se setle e tshweu e qalang</p>
	<p>Thuto ya 2</p> <p>Ba bala haphe, e be o supa mantswa. Bana ba lokela ho bala mmala le wena.</p> <p>Laela ba nuti hore ba shebe ditshwantsho, ba fumane serurubele leqepheng ka leng.</p> <p>Qoqang ka ditshwantsho tseo mme o botse dipotso.</p> <p>Le bona eng leqepheng la 3.</p> <p><i>Karabo:</i> sefate, nonyana e mebala e metle, dipalesa tse mebala, jwang bo botala.</p> <p>Na le tseba botle ba mebala ya dipalesa. Bolela mefuta ya mebala eo o e tsebang.</p> <p><i>Karabo:</i> pinki, tala, bolou, tshela, mmala wa lamunu le tshweu.</p> <p>Titjhere thusa baiithuti ho eketsa mefuta ya mebala haeba ho hlokeha.</p> <p>Kopa baiithuti ba o bolelle hore na ke medumo efe eo ba e utlwang, qalong ya mantswa ana.</p> <p>apole, apara, selei, sefate, aesekehirimi, sebui, sebaya</p>	

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 3</p> <p>Balla baithuti pale hape. Baithuti ba tlameha ho sheba mantswa ka hloko.</p> <p>Buisana le baithuti ka matshwao a ho bala a ho bala.</p> <p>Hlalosa hore letshwao la makalo le bolela hore 'balla hodimo'.</p> <p>Balla baithuti pale hape o bontsha ka sefahleho hore o sebedisa letshwao lefe la ho bala. Jwale baithu ba tla bala ka mora hao ba bontsha ka sefahleho hore ba sebedisa matshwao afe a sefahleho. Sena se tla o bontsha hore ba utlwisisa matshwao a ho bala kapa tjhe.</p>	<p>Mosebetsi wa 3</p>
	<p>Thuto ya 4</p> <p>Bala Buka ya Padiso le tlelase kaofela ebe o bolella baithuti hore ba hatelle ho bala matswe ana: 'nngwe', 'pedi' le 'tharo'.</p> <p>Taka dirurubele tse tharo tlapantsong mme pela mme o ngole mantswa ana: serurubele se le seng, dirurubele tse pedi, dirurubele tse tharo. Ngola 'nngwe' mme le 'tharo' dipampitshaneng.</p> <p>Laela baithuti hore ha ba re bitse serurubele se le seng bao pe diatla hangwe, mohlala:</p> <p>Serurubele se le seng (opana diatla hangwe 1).</p> <p>Dirurubele tse pedi (opana diatla habedi 2).</p> <p>Dirurubele tse tharo (opana diatla hararo 3).</p> <p>Dirurubele tse nne (opana diatla nne 4).</p> <p>Dirurubele tse hlano (opana diatla hlano 5).</p> <p>Arala matswe a dihlapha tse tharo, ebe o fa moithuti ka mong dipampitshano tse ngotsweng lentswe le nomoro hodima yona. Baithuti ha ho taka dirurubele tse tsamaisanang le dinomoro tseo ebe ba di beha ka ho latellana ha tsona.</p>	
	<p>Thuto ya 5</p> <p>Bala Buka ya Padiso hape mmoho le bathuti.</p> <p>Supa lentswe lena 'bapala' ho leqephe ka leng mme o botse baithuti potso.</p> <p>Ke makgetlo a makae ao re boneng lentswe lena 'bapala'?</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo tsa baithuti di tla fapana.</p> <p>Baithuti ba ngola lentswe lena 'bona' mme ba etse leihlo pela lentswe 'bapala'. Thusa baithuti ho qeta mosebetsi wa 3.</p>	

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Ho bala ka sehlopha</p> <p>Metsotso e 30 ka letsatsi (dihlopha tse 2, metsotso e 15 sehlopha ka seng) bakeng sa matsatsi a 5 (dihora tse 2 le metsotso e 30)</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Qoqa ka dikarolo tsa buka hape le tsela ya ho e tshwara.</p> <p>Sheba hore na baithuti ba tshwara buka ka tsela e nepahetseng. Sheba hape le hore ba phetla maqephe ka tsela e nepahetseng.</p> <p>Bontsha baithuti tsela ya ho sia buka e bulehile, ebile e pharalletse hantle fatshe.</p> <p>Supa leqephe la dikahare mme o hlalose sepheo sa leqephe leo. Bolella baithuti hore ba bale hore na dipale di kae leqepheng la dikahare.</p> <p>Botsa dipotso tsa pele ho ho bala:</p> <p>Sheba ditshwantsho: Na o nahana hore pale ena e mabapi le eng? O kile wa bona kae dirurubele? O nahana hore buka ena e mabapi le eng?</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo di tla fapana. Baithuti ba arolela ka dikarabo tsa bona tse fapaneng.</p> <p>Bala pale ena ha baithuti ba ntse ba shebile dibakeng tsa bona.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Phetla buka mme o botsa dipotso tse amanang le ditshwantsho.</p> <p>Bala pale hape. Etsoa hantle hore baithuti ba latela pale ka ho phetla maqephe ka tsela e nngwe.</p> <p>E re baithuti nahane hore na pale e tla fella jwang.</p> <p>Dihlopha tsa sebeisaneng le titjhere:</p> <p>Sebelisa Buka ya Mosebetsi ya DBE ho kwetlisa tsebo ya medu e mongolo wa matsoho le mongolo.</p>	<p>Buka ya Padiso: Serurubele se setle</p> <p>Buka ya Mosebetsi ya DBE: <i>Sesotho Puo ya Lapeng Vol. 1</i></p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Mongolo</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 4</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Taka sekgo se sa reng letho tlapantshong, didikadikwe tse tharo tsa dikarolo tsa mmele le maoto a robedi.</p> <p>Laela baithuti hore ba take sekgo pampiring tseo o ba fileng tsona.</p> <p>Ba bontshe mkgwa o nepahetseng wa ho tshwara sekere le ho seha ho latela dikgutlwana tse entseng mola.</p> <p>Etsa hore baithuti ba sehe dibopeho ebe ba sebedisa sekgomaretsi. Ba kgomaretse ka hara dibuka ho etsa sebopelo sa sekgo. Ba ka nna ba sebedisa le dikerayone tsa ho kenya mebala ka hare ho sekgo le ho kenya dikarolwana tse jwale ka mahlo.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>E re baithuti ba eme ba otlollohile (ketso ena e ka nna e etswa motho a dutse).</p> <p>Bontsha baithuti hore ba kopanye menwana matsoho e metona, ha ba qeta ba e bapadise/ha tsokatsoka menwana ya bona e setseng ho etsa eka ke sekgo.</p> <p>Etsa thothokiso ena ka ho bontsha a tso.</p> <p>Dumelang dikgwana</p> <p>Dumelang dikgwana, ke nna no tantsha, (Baithuti ba tsokatsoka menwana)</p> <p>Ha re e tsokatsokela modimo (baithuti ba tsokatsokela menwana no no se ukapakeng)</p> <p>Ha re e tsokatsokela tlase (baithuti ba tsokatsokela menwana tlase)</p> <p>Jwale e soke kapele</p> <p>Jwale e tsoke ka butle</p> <p>E tsokele ho le letshehadi</p> <p>E tsokele ho le letona</p> <p>Hlokomela hore o se ke wa tshoha (baithuti ba etsa e ka ba lahlehelwa ke menwana mme ba hula matsoho e ka a ya tswa).</p> <p>Thusa baithuti ho qeta mosebetsi wa 4.</p>	<p>Tjhate ya mongolo</p> <p>Hlama ya ho bapala</p> <p>Sekere</p> <p>Sekgomaretsi</p> <p>Mosebetsi wa 4</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 3</p> <p>Etsa e ka o na le kokwanyana monwaneng wa hao.</p> <p>Baithuti ba ya o etsisa mme ba beha kokwanyana hodima menwana ya bona.</p> <p>Laela baithuti hore ba latelle kokwanyana e be ba kopitsa motsamao wa hao.</p> <p>Tsammaisa letsoho ho bontsha baithuti hore ba tlase kokwanyana letsohong le letshehadi ho ya ho le letona.</p> <p>Jwale tsammaela hodimo le tlase ka sebopeho sa 's' le sa 'a'.</p> <p>Thuto ya 4</p> <p>Efa moithuti ka mong bolo e nyane ya hlama ya papad.</p> <p>Ba laela ho etsa tse latelang:</p> <p>Bidikisa/theta hlama dipakeng tsa matsoho a hao.</p> <p>Batalatsa hlama pakeng tsa matsoho.</p> <p>Etsa bolo e tshija e kgolo.</p> <p>Etsa dibolo tse leshome tse nne. Sebedisa monwana o motona le o supang.</p> <p>Etsa lenyowa le le lelele.</p> <p>Etsa sebopeho sa 's'.</p> <p>Tsammaisa monwana wa hao sebopehong sena.</p> <p>Bakeng sa boithuto, etsa sekgo ka hlama.</p>	

Mosebetsi 1: Ho mamela le ho bua

1. Etsa mosebetsi wa *Ano Sekgo* o ne a etsa ketso tse itseng.
2. Sheba diwantsho tsa kokwanyana le sekgo.
 Ke eng e tshwanang?
 Ke eng e fapaneng?

Dikarabo tse sisintsweng

Di a tshwana: Ka bobedi di nyane.

Di fapane: Kokwanyana e na le maoto a tshelatseng mme sekgo se na le maoto a robedi.

Tekanyetso ya Motheo

O ka sebedisa mosebetsi ona e le karolo ya tekolo ya hao, ya ho sheba ha moithuti a loketse ho ba Kereiting ya 1 sebakeng sa mesebetsi ya ho mamela le ho bua.

Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o bina dipina le dithothokiso e be o bontsha ka diketso le ka boitshepo?

Na moithuti o kgona ho tsebahatsa hape a hlalose phapano le tshwano?

Mosebetsi wa 2: Medumo

Ebe Lekgala a ka kgetha eng?

Ebe Sekgo a ka kgetha eng?

Lekgala, letsatsi, lehodimo, lentse, sefate, serobe, setulo, siile, siya, sekgo.

Dikarabo tsa kgonahalo:

Lekgala: lekgala, lekgapetla, lentse

Sekgo: senya, Sontaha, sekgo

Tekanyetso ya Motheo

O ka sebedisa mosebetsi ona e le karolo ya hlahlobo ya haqoana shelelaha moithuti a loketse mesebetsi ya ho ithuta ka medumo, ho bala, ho mamela le ho tseba Kereiting ya 1.

Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o bina dipina, thothokiso le di raeme e be o bontsha boitshepo?

Na moithuti o kgona ho hlokomela medumo ya 's' le 'a' qalong ya mantswe?

Mosebetsi wa 3: Ho bala

Ebile efe karolo eo o e ratile ho fetisisa ya pale ya Serurubele se setle? Taka setshwantsho sa yona.

Karabo ya kgonahalo

Baithuti ba bontsha tseba taka setshwantsho se amanang le pale ena.

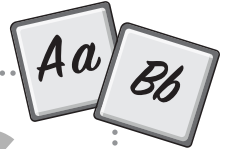
Tekanyetso ya Motheo

Sebedisa mosebetsi ona ho hlahloba kutlwisiso le kgopolo ya diketsahalo tsa pale.

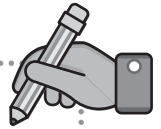
Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o kgona ho bala Buka tse Kgolo hara phaposi kaofela?

Na moithuti o kgona ho taka ditshwantsho ho fetisa molaetsa?

Mosebetsi wa 4: Ho ngola

Ngola lebitso la hao ka:

1. bokgubedu
2. botala ba lehodimo
3. botala
4. mebala ya mookodi.

Karabo ya kgonahalo

Baithuti ba lokela ho tseba ho hatisa kapa ho ngola mabitso a bona ka ho sebedisa mebala e bontshitsweng.

Tekanyetso ya Motheo

Hlahloba hore na baithuti ba ka kopitsa mantswe ho tswa tlapanthong, ho tswa sefahleho sa bona di bontsha kutlwisiso ya mantswe na.

Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o mamela le ho etsa kamoo ditaelo tse bobedi tselang ka teng?

Na moithuti o kgona ho hatisa lebitso la hae?

Na moithuti o kgona ho tshwara dikerayone ka ho nepahetseng ho bontsha boikemelo?

Dipapadi le mesebetsi e kopaneng

1. Dinomoro tsa hlama ya papadi eba baithuti hlama ya papadi le dipampitshana tse ngotsweng, nngwe, pedi, tharo.
  - Ho lentswe ka leng le be o beha nomoro ka hlama ya papadi.
  - Bidikisa hlama ya papadi e be o beha nomoro e nepahetseng ya dibolo pela lentswe le leng le leng.
2. Dinomoro tsa sekotwana sa pampiri (efa moithuti ka mong dikotwana tsa dipampiri le dipampiri tse ngotsweng mantswe ana: 'nngwe', 'pedi', 'tharo').
  - Bala mantswe ao e be o manamisa nomoro e nepahetseng ya dikotwana tsa pampiri ho lentswe ka leng.

Mesebetsi ya baithuti ba hlohang kekeletso ya nako

1. Beha setshwantsho sa sefahleho leboteng. Baithuti ba lokela ho nahana ka mantswe a hlahosang sefahleho sena. Ngola mantswe dipamphitsaneng e be moithuti o di kenya ho pontsho eo o e manamisitseng leboteng.

Beke ya 2

Mookotaba: Mmele wa ka, maikutlo a ka

Seo o tla se hloka	
Disebediswa tsa ho ithuta le ho ruta	<p>Phousetara: Mmele wa ka, maikutlo a ka</p> <p>Buka e hlophisitsweng Boemo ba 1 Buka ya 2: Dikarolo tsa mmele wa ka tse ikgethileng</p> <p>Buka e Kgolo ya 1: Dintle</p> <p>Buka ya Padiso: Serurubele se setle</p> <p>Kgoboketso ya dipale: Mpho le moqhaka wa dinonyana</p> <p>Ditlhaku tsa nteterwane</p> <p>Dikarete tsa mantswe</p> <p>Tjhate ya mongolo</p> <p>Dikarete tsa modumo ('a' le 's')</p>
Disebediswa tse ding	<p>Buka ya Mosebetsi ya DBE: Sesotho sa rona ya bo-1998 Vol 1</p> <p>Pokelletso ya dintho tse itseng/Lebitso tse qalang ka medumo ena 'b' le 's'</p> <p>Apole, ambulance, amohela, apara senqanqane, sesa, serurubele, seha</p> <p>Setshwantsho ngwana le shshanyana (senepe kapa motako)</p> <p>Terei ya mantswe</p>
Boitokisetso bo eketsehileng	<p>Lokisa seroto sa mmele (mamela le ho bua, Thuto ya 4)</p> <p>Lokisa mmele wa polelo/mela (mosebetsi wa 3)</p> <p>Lokisa mmele wa maoto (Tataiso ya ho bala ka sehlopha, Thuto ya 2)</p> <p>Tsebo e tse ntle tsa ditshwantsho le dikarete tsa mantswe a bonolo.</p>
Medumo ya mantswe (le 's')	<p>E ntle:</p> <p>senqanqane, sesa, sesepe, seta, apole, ambulance, apara, alola, alama, abuti, ausi</p> <p>Poeletso ya ho ithuta:</p> <p>senqanqane, serurubele, apole, sefate, amohela</p>
Tlotlontswa	Maikutlo, mmele

Boitokisetso ba mosebetsi wa kopanelo

Pele o sebetsa le dihlopha tse nyane, hopola hore o lokise mesebetsi e itseng, hore sehlopha kaofela se be le seo ba phathahaneng ka sona. Dibuka tsa Mosebetsi tsa DBE di bohlokwa haholo ntlheng ena.

Kgokahano le dithuto tse ding

Sehlooho sena se ka amahanngwa le:

Mmetse/Dipalo: boima, boholo ba seeta, bophahamo, mantswe a dinomoro tsena 1, 2 le 3

Bokgoni ho tsa Bophelo: bohloeki ba motho

Dikhoutu le diroboto: ho tlwaetsa mmele wa ka ho tsamaya: hodimo, tlase, ho le letsheke ho le letona.

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Phofofiso e sebediswa
<p>Ho mamela le ho bua</p> <p>Metsotso e 15 ka beke bakeng sa matsatsi a 3</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Buisana le baithuti ka moshemane le ngwanana a hlahileng ka phousetareng, o ba botse dipotso:</p> <p>Na baithuti ba hlahileng mona phousetareng ba tshwana kapa ba fapane?</p> <p><i>Karabo:</i> Ba fapane.</p> <p>Phapang e hokae pakeng tsa bona?</p> <p><i>Karabo:</i> Baithuti ba ka fana ka phopolo e fapaneng le ho fana ka ditlahiso, moanano, bonono, morabe, bophahamo, boima, jj.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Arola baithuti ka bobeli. Laela baithuti hore ba buisane ka ho tshwanang le ho mmala ha bona.</p> <p>Thuto ya 3</p> <p>Baithuti ba papala papadi ya mabitso:</p> <p>Phapamisa letsoho la hao ha ebe lebitso la hao le qala ka a, 'a', e jj.</p> <p>Ma ha o na le moriri o sootho, mahlo a sootho, moriri o sootho kapa moriri o bonolo, jj</p> <p>Baithuti ba bapisa ho tshwana le ho se tshwane ha bona.</p> <p>Laela baithuti hore ba iphumanele balekane ba nang le mahlo kapa moriri o mmala o tshwanang le wa bona.</p>	<p>Phofofiso: Mmele wa ka, maikutlo a ka</p> <p>Buka e Kgolo ya 1: Dintle</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 4</p> <p>Baithuti ba etsa mosebetsi wa 1</p> <p>Ballla baithuti thothokiso.</p> <p>Hlalosa hore mantswe a nang le morethetho ha ngata ke a nang le modumo o tshwanang.</p> <p>Bolella baithuti hore mantswe a nang le morethetho o tshwanang ke afe thothokisong.</p> <p>Sebedisa seroto sa thothokiso ka tlelaseng ya borutelo hore baithuti ba kenye mantswe a nang le morethetho o tshwanang.</p> <p>Lahlala bolo ho baithuti. Ha ba kapa bolo, ba o fe lentsoe la morethetho, mohlala: ha o re 'pota', 'ota' 'noto', 'noha' 'jj.</p>	<p>Mosebetsi wa 1</p>
<p>Medumo</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi</p> <p>matsatsi a 5 (hora e le 1 metsotso e 15)</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Ruta modumo wa 's' hape.</p> <p>Bontsha dintho tse ka tlelaseng ya borutelo. Mmaima terei, tse qalang ka modumo wa 's'.</p> <p>Efa baithuti metsotswana e mme o ba ho shebisisa terei hantle, ha o qeta e be o kwahela dintho tse ka moo. Baithuti ba lokela ho hopola bohola ba dintho tse ka moo.</p> <p>Tlosa dintho tse mmalwa mme bontshe tse setseng. Baithuti ba lokela ho nahana hore ke dintho tseo o di tlositseng.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Hopotsa baithuti pale ya Serurubele se setle ka ho botsa dipotsa tse latelang ho bala.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. O na wena o na le metswalle? 2. Hobaneng Rubi a ne a sa rate ho bapala le dirurubele tse ding? 3. O nahana hore ke hobaneng Ruby a ne a e etsa ntho ya mofuta oo? <p><i>Dikarabo:</i> Dikarabo di tla fapana.</p> <p><i>Potso:</i> Monki o ile a etsa eng ha a fihla ho Ruby.</p> <p><i>Karabo:</i> O ile a bina.</p> <p>Ballla baithuti pale hape mme o ba laele ho ntsha mantswe a nang le morethetho o tshwanang. Mohlala: bona, mona, dula, pula, bua.</p>	<p>Buka ya Padiso: Serurubele se setle</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 3</p> <p>Ruta modumo wa lentswe la 'a'. Ba balle seratswana mme o ba kope ho bitsa mantswe a nang le modumo 'a'.</p> <p>Potso: Ke modumo ofe oo o o utlwang?</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo di tla fapana, mme baithuti ba tla arolelana mehopolo ya bona e fapaneng.</p> <p>Bala seratswana sena se latelang, mme o laele baithuti hore ba ope matsoho ha ba utlwa lentswe le qalang ka 'a'.</p> <p>Ka tsatsi le leng ho ne ho na le api. E ne e bitswa Amo. E ne e rata apole haholo. E dutse kwana sefateng e akile ngwaneng wa yona. Ke nakong eo re neng re sa dula mane Arconhoek.</p>	
	<p>Thuto ya 4</p> <p>Laela baithuti ho mamela ka hloko ha o bala mantswe a latelang a qalang ka 'a'. Supa mantswe ha o bala 'api', 'Amo' 'apole', 'akile', Arconhoek.</p> <p>Laela baithuti ho supa 'a' lentsweng ka leng.</p> <p>Laela baithuti hore ba nahane ka mantswe a mangata ka moo ba ka kgonang, a nang le hore e tsho wa 'a'.</p> <p>Balla baithuti seratswana se seng, mme ba ope diatla ha ba utlwa lentswe le nang le modumo 'a'.</p> <p>Metswalle ya gala mme o gaba ya boha botle ba dipalesa. E mong wa boha e dipalesa ena e nkg ha monate, ke e kgella mme wa ka ha botle ba yona bo tshwana le yena." Ba kg e ka la, ba kg dipalesa yaba ba mathela hae ho yona e me ba bona.</p> <p>Thuto ya 5</p> <p>Phelelletse modumo ya 'a' le 's'.</p> <p>Thusa baithuti ho etsa Mosebetsi wa 2. (Sebedisa dikarete tsa modumo le dikarete tseo o di lokisitseng ka bobedi).</p> <p>apole, ama, alola, sesa, seha, serata, serurubele, senqanqane.</p>	<p>Mosebetsi wa 2</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Ho bala ka kopanelo</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 3 (metsotso e 45)</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Phahamisa Buka e Kgolo mme o buisane le baithuti ka Tse latelang:</p> <p>Sekwahelo sa buka</p> <p>Lebitso la pale</p> <p>Bala pale mme o buisane le baithuti ka leqephe ka le leng. Botsa dipotso ho thusa moithuti ka mong hore a tsebe ho utlwisisa setshwantsho le mongolo o tsamaisanang le sona.</p> <p>Potso: Ebe o nahana hore baithuti ba ka iketseditse dikuku ka bo bona?</p> <p><i>Karabo:</i> Ba thusitswe ke motho e moholo.</p> <p>Potso: Ha o shebile, hobaneng e mong wa bona a nwetse katiba? <i>Karabo:</i> Hobane letlalo la hae le tjha kapele.</p>	<p>Buka e Kgolo ya 1: Dintle</p>
	<p>Thuto ya 2</p> <p>Bala pale hape ho tswa ho Buka e Kgolo: ...</p> <p>Laela baithuti hore ba fpanyetsana ka ho bala le wena.</p> <p>Laela baithuti hore ba nahane ka mela e be baithuti ba ditshwantshong ba ikemiseditse ho ... ka tjhelete eo ba e fumanang ha ba se ba ...</p> <p>Botsa baithuti dipotso tse latelang:</p> <p>Ke modumo ofe ... qalong ya lentse lona 'baka'?</p> <p>O ka nahana jejo ... hape se qalong ka 'b'?</p> <p><i>Karabo:</i> ...</p> <p>Thuto ya 3</p> <p>Qetella mosebetsi wa 3 (Beha dikgetjhana tsa mela ya polelo ka tatlano.)</p> <p>Thuto ya 4</p> <p>Balla sehlopha pale ena hape.</p> <p>Laela baithuti hore ba nahane diqetello tse fapaneng tsa pale ena.</p> <p>Thuto ya 5</p> <p>Baithuti ba fpanyetsana ka ho balla sehlopha.</p>	<p>Mosebetsi wa 3</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Ho bala ka sehlopha</p> <p>Metsotso e 30 ka letsatsi (dihlopha tse 2, metsotso e 15 sehlopha ka seng) bakeng sa matsatsi a 5 (dihora tse 2 le metsotso e 30)</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Bontsha baithuti setswants'ho sa mmele wa ka. Jwale o ka binela baithuti pina. Ha o bina o etse diketso tsa mantswe a pina.</p> <p>Pina: Hlooho le mahetla</p> <p>Hlooho, mahetla, Molala le sefuba, Mangole le molala Mangole le molala.</p> <p>Pele baithuti ba ka bina pina, ba laele hore ba etse tse latelang: hlooho, mahetla, sefuba, mangwele, maoto</p> <p>Laela baithuti ho bina pina ba etsa diketso tsa pina.</p> <p>Pina: Hlooho le mahetla</p> <p>Hlooho, mahetla, Molala le sefuba, Mangole le molala Mangole le molala.</p> <p>Tijhere sheba hore na baithuti ba etsa diketso tse nepahetseng. Botsa baithuti dipotso.</p>	<p>Buka e hlophisitsweng Boemo ba 1 Buka ya 2: Dikarolo tsa mmele wa ka tse kgethehileng</p> <p>Pina: Hlooho le mahetla</p> <p>Karabo: Dikarabo tsa mantswe</p> <p>Buka ya Mosebetsi ya DBE: <i>Sesotho Puo ya Lapeng Vol. 1.</i></p>
	<p>Potso: O etsa eng ka molala?</p> <p>Karabo: Ke tsamaiso hlooho</p> <p>Potso: O etsa eng ka mangole?</p> <p>Karabo: Ke a mangole</p> <p>Potso: O etsa eng ka maoto?</p> <p>Karabo: Ke a maoto</p> <p>Karabo: Dikarabo di tla fapana. Tijhere o lokela ho fa baithuti monyetla wa ho arolelana ka maikutlo a bona.</p> <p>Laela baithuti hore ba bontshe maikutlo a tseng difahlehong tsa bona, kapa ba etse e ka ba ikutlwa ka tsela e itseng.</p> <p>Buisana le baithuti ka tse latelang:</p> <p>Sekwahelo sa buka.</p> <p>Phetla buka o shebe kahare. Baithuti ba ka sheba ntho e patehileng kahare (bolo) leqephepeng ka leng.</p> <p>Bala maqephe a mmalwa.</p> <p>Botsa baithuti dipotso tse latelang:</p> <p>Ke eng e tshedisang paleng e?</p> <p>Ke eng e sa qaboleng paleng e?</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo di tla fapana. Tijhere o fa baithuti monyetla wa ho arolelana ka maikutlo a bona.</p>	

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 2</p> <p>Bapala papadi ya mehato ya maoto ka dikarete tsa mantswe. Taka mehato ya maoto hodima pampiri kapa ka tjhoko. Kenya mantswe a phahameng haholo ka hara mehato eo. Nakong eo baiuthuti ba hatang, ba bale mantswe ao.</p> <p>Baiuthuti ba bala pale ka dihlopha. Titjhere o pheta pale hape.</p> <p>Dihlopha tse sa sebedisaneng le titjhere</p> <p>Sebedisa dibuka tsa Mosebetsi ho kwetlisa baiuthuti medumo, mongolo le mongolo o itseng.</p>	
<p>Ho bala ka bobedi le ka ho ikemela Tsatsing le leng le le leng bekeng</p>	<p>Baiuthuti ba sebetsa ka bobedi. E mong wa baiuthuti o iketsa ka ho bala ka ho titjhere.</p> <p>Titjhere o bala buka ho moithuti, e be moithuti o bala ka ho titjhere. Baiuthuti ba fapanyetsana ka ho bala.</p> <p>Baiuthuti ba bala dibuka ka bonngwe ho tsoa sekgutlwaneng sa ho bala ba ithabisa fela. Ba phetla maqheke ka nepo ebile ba bontsha hlompheo ya dibuka.</p>	<p>Buka ya Padiso: Lerurubele se setle</p> <p>Buka e hlophisitsweng: Dikarolo tsa mmele wa ka tse kgethehileng</p> <p>Dibuka tse Kgolo tse tswang sekgutlwaneng sa ho bala le tse tswang laeaboraring ya sekolo</p>
<p>Ho ngola</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 3</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Bontsha baiuthuti setshwantsho sa pakeng.</p> <p>Bona baiuthuti setshwantsho sa pakeng, ba botse dipotso tse amanang le setshwantsho.</p> <p>Potso: Bona eng setshwantshong?</p> <p><i>Karabo:</i> Baiuthuti bat la bolela dintho tseo ba di bonang pakeng, mohlala: bana ba sekolo, ditulo, moswinki, moqomo wa dithole, thellisane, jj.</p> <p>Potso: Wena le metswalle le rata ho bapalla hokae?</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo di tla fapana. Titjhere dumella baiuthuti ho arolelana ka mehopollo ya bona.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Bontsha setshwantsho sa pakeng hape.</p> <p>Baiuthuti jwale ba taka pakeng le dintho tse teng moo.</p>	<p>Ditshwantsho</p> <p>Dimakasine</p> <p>Tjhate ya mongolo</p> <p>Tjhate ya ditlhaku tsa alefabeto</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 3</p> <p>Baithuti ba buisana le sehlopha, ba bontshana dintho tseo ba thabelang hore di be teng pakeng.</p>	
<p>Mongolo</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 4</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Ruta morethetho wa monwana:</p> <p>Divoroso tse leshome tse maqheka, di a hadikeha ka hara pane. Divoroso tse leshome tse maqheka, di a hadikeha ka hara pane. E nngwe ya re qu, e nngwe ya re <i>bum</i>.</p> <p>Divoroso tse robong tse maqheka, di a hadikeha ka hara pane. Divoroso tse robong tse maqheka, di a hadikeha ka hara pane. E nngwe ya re qu, e nngwe ya re <i>bum</i>.</p> <p>Tse supa tse maqheka, jwalo jwalo.</p> <p>Baithuti ba sotha le ho soketsa menwana ho bona ho 'tjha' kapa ho 'hadikeha', ba thwantsa menwana ho utlwa modumo wa 'qu', mme ba opa matsatsi ho utlwa modumo wa 'tlwa'. Baithuti ba sotha le ho koba/soketsa menwana ba e isa hodimo, tlase, ho le letshehadi, le ho le letona.</p> <p>Laela baithuti hore ba take kapa ba pente boo ba inahanelang bona. Ba pente menwana eo ba inahanelang yona moyeng, ho tloha ho letshehadi le ho le letona, ho tloha hodimo le ho ya tlase. Ba pente didikadikwe tse kopaneng.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Taka dikautlwa ho tloha ho le letshehadi, ho bontsha bana tsela e neng e hetsang ya ho qala ho ngola.</p> <p>Baithuti ba tloha mela, e meng e ya hodimo le tlase, ha e meng e otloho ho tloha ho le letshehadi ho ya ho le letona dibukeng kapa bona. Ba ka iketsetsa mehlala e meng eo ba e ratang.</p> <p>Thuto ya 3</p> <p>Bontsha mohatiso wa dipaterone tsa 'vww'. Taka mohatiso wa 'vww' o sebedisa metsamao e meholo.</p> <p>Jwale etsa e metsamao e menyane.</p> <p>Baithuti ba taka mohatiso wa 'vww' ka tjhoko diteneng kapa lebaleng.</p> <p>Hatisa metsamao e meholo jwale ka kwena.</p> <p>Ere: Re ka e bitsa dipaterone kapa motsamao wa kwena.</p> <p>Baithuti ba taka dipaterone tsa 'vww' dibukeng tsa bona.</p>	<p>Tjhate ya mongolo</p> <p>Tjhate ya ditlhaku tsa morang</p> <p>Phantshele</p> <p>Re a</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 4</p> <p>Thusa baithuti ho etsa mosebetsi wa 4.</p> <p>Ngola mantswe ana hodima a modumo tlapantshong ebe baithuti ba a kopitsa dibukeng tsa bona. Ba ka taka setshwantsho sa lentswe le oho bontsha kutlwisiso.</p>	<p>Mosebetsi wa 4</p>

Mosebetsi wa 1: Ho mamela le ho bua

Mamela thothokiso. Ke mantswe afe a thothokiso, a nang le morethetho?

Ke na le mahlo a matala; o na le mahlo a sootho

Ke a bososela, o a swenya

Ke rata ho sesa, mme yena o rata ho matha

Bobedi ba rona re rata ho ithabisa.

Dikarabo tse sisintsweng

sootho, swenya; matha, ho ithabisa/monate

Tekanyetso ya Motheo

O ka sebedisa mosebetsi ona e le karolo ya hao ya ho hlahloba ha baithuti ba loketse ho ithuta mesebetsi ya medumo, ho mamela le ho bua ka lehlakoreng la 1.

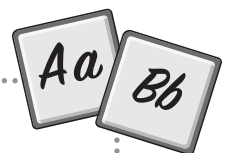
Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o kgona ho mamela ebe o etsa ka moo ditaelo di reng a etse ka teng?

Na moithuti o mamela tse tse kenaba bang hanong?

Na moithuti o kgona ho utlwa le ho utlwisisa hore na ke mantswe afe a nang le morethetho o tshwanang?

Mosebetsi wa 2: Medumo

Nka karete. O tla ba le karete ya 's' le ya 's'

Ere: Ke tshwere karete ya..... Wena o tshwere eng?

O ka bua fela ha o a lokela ho bontsha molekane wa hao.

Haeba motswalle wa hao o tshwere karete e tshwanang le ya hao, dulang mmoho, le nto tswela pele ho fumana ba bang ba tshwereng dikarete tse tshwanang le tsa lona.

Ebe o ka nahana modumo wa hao qalong?

Dikarabo tse sisintsweng

'a' – apole, ama, abuti, apara

's' – sesa, soka, soma, sola, sefa

Tekanyetso ya Motheo

O ka sebedisa mosebetsi ona e le karolo ya hao ya ho hlahloba hore baiithuti ba loketse ho ithuta ka mosebetsi ya medumo, ho bala, ho mamela le ho bua Kereiting ya 1. Hape o ka sebedisa mosebetsi ona ho hlahloba hore na ho na le baiithuti ba sokolang ho utlwa medumo ya 'a' le 's'.

Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o kgona ho mamela le ho etsa ka moo ditaelo tse bonolo di mo laelana ka teng?

Na moithuti o a mamela a be a phethe ditaelo tse bonolo?

Na moithuti o kgona ho mamela ntle le ho kena hanong.

Na moithuti o elellwa ebile o kgona ho bolela ditlhaku tse na tsa alfabete le ana 'a' le 's'?

Na moithuti o elellwa hore mantswe a entsweng ka medumo?

Mosebetsi wa 3: Ho bala

Sheba melana ya polelo. E bale mmoho le titjhere ya hao.

Hopola pale ebe o beha melana ena ka tatellano e ntle hahetseng.

Molana wa 1: Thusang! Dirurubele di tshepe.

Molana wa 5: Bona! Dirurubele di kene.

Molana wa 3: Bona! Dirurubele di tsohle.

Molana wa 2: Bona! Serurubele se hahetseng.

Molana wa 4: Bona! Dirurubele tse ntle.

Karabo e sisintsweng

Tatellano e ntle hahetseng: Melana 1, 2, 3, 4, 5

Tekanyetso ya Motheo

Sebedisa mosebetsi ona ho hlahloba bokgoni ba baiithuti ba ho bala le ba kutlwisiso, le ba kgopolo ya ho hlahloba paleng e badilweng.

Lenane la Tekanyetso

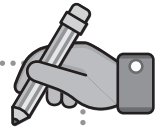
Na moithuti o nka karolo ho baleng dibuka tse kgolo le baiithuti ba bang le titjhere?

Na moithuti o kgona ho aha tlolontswe?

Na moithuti o kgona ho beha ditshwantsho ka tatellano ya tsona, e amanang le pale?

Mosebetsi wa 4: Ho ngola

Sebedisa kerayone e tenya.

Kopitsa mantswe ana ka bukeng ya hao.

Taka setshwantsho ho bontsa lentswe ka leng.

Serurubele, senqanqane, apole, ambulanse.

Karabo e sisintsweng

Mantswe a lokela ho kopitswa ka ho nepahala.

Ditshwantsho di lokela ho tsamaisana le mantswe.

Tekanyetso ya Motheo

Hlahloba hore na moithuti o kgona ho kopitsa mantswe ho tswa tlapanantsho, na, ntle o hlahlobe hape hore motako wa hae o bontsha kutlwisiso ya mantswe ao.

Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o mamela le ho araba ditaelo tse bonolo?

Na moithuti a ka bopa ditlhaku a sebedisa dikerayone?

Na moithuti o kgona ho tshwara dikerayone ka tsela e nepahetseng ho bontsha boitshepo?

Kopanyo ya dipapadi le mesebetsi

Mesebetsi ya baithuti ba hlokang tse ntle e kenelletseng:

Papadi ya kgopolo

Etsa dihlopha tse pedi tsa baithuti ba phahameng haholo. O ka nna wa phetha mantswe ho tswa dibekeng tse fetileng tsa baithuti. Baithuti ba bapala ka bobedi.

Fetola dikarete ho tswa le tse le shebe fatshe.

Kgetlong le lenane shebise dikarete tse pedi fatshe. Haeba mantswe a tshwana, boloka sehlophana seo.

Mesebetsi ya baithuti ba hlokang kekeletso:

Bopušeletsa baithuti ba dirurubele ka dipontsho tse nyane (Thusa baithuti ka dipontsho tse ntle).

Mookotaba: Lelapa la ka

Seo o tla se hloka	
Disebediswa tsa ho ithuta le ho ruta	Phousetara: Mmele wa ka, maikutlo a ka Buka e hlophisitsweng Boemo ba 1 Buka ya 3: Lelapa la Moeketsi Buka e kgolo ya 1: Lelapa la Moeketsi Buka ya Padiso: Polasing Pokello ya dipale: Thabo le Lebohang ba ya pakeng Kgoboketso ya dipale: Mokete wa diphoofolo tse hlahile tse polasing Ditlhaku tsa nteterwane Dikarete tsa mantswe Tjhate ya mongolo wa letsoho Dikarete tsa medumo ('p' le 'n')
Disebediswa tse ding	Buka ya Mosebetsi ya DBE: Sesotho Puo ya Lapeng Sesotho Puo ya Lapeng Vol 1
Medumo ya mantswe ('p' le 'n')	Tse ntjha: pene, pina, palam, pansi, pampiri, nama, naha, noha, noka, nare, noto, noko Boikwetliso tse ding: patata, potole, pota, pota, tafole, tulo, pina,
Tlotlontswe	tina, pina, nako

Theha lebotla la mantswe

Kenyeletsa mantswe a phahameng haholo, medumo le tlotlontswe e ntjha. Setshwantsho kapa sesupo sa pono se tla thusa baithuti ba bonang, jwalo ka ho taka 'mahlo' ka hara 'oo' ho lentse lena 'sehlooho'. O ka hlophisisa mantswe ho latellana ka alefabeto kapa ka tsela ya moelelo o tshwanang. Baithuti ba ka nna ba tseba mantswe a leboteng la mantswe ka nako eo ba ntseng ba etsa mesebetsi ya ho ngola le ho balala.

Kgokahano le dithuto tse ding

Mookotaba ona o ka hokahannngwa ho:

Mmetse/Dipalo: ditlamo

Bokgoni ho tsa Bophelo: dijo tse jetsweng hae

Dikhoutu le Diroboto: ditsela tsa ho hlwa thaba (Ditsela tsa sesupatsela).

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Ho mamela le ho bua</p> <p>Metsotso e 15 ka beke bakeng sa matsatsi a 3</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Bontsha baithuti sekwahelo sa buka, ebe le bua le buisana ka setshwantsho le le sehlooho sa buka. Botsa baithuti dipotso tsa pele ho ho bala</p> <p>Na o kile wa etela polasing?</p> <p>Karabo: Dikarabo tsa baithuti di tla fapana. Amohela dikarabo tse utlwahalang. Ba fe monyetla wa ho buisana ka ditaba tsa polasing.</p> <p>Ke diphoofole dife tse ruuwang polasing?</p> <p>Karabo: kgomo, pere, podi, nku, kolobe le tse ding.</p> <p>2. Na o ka rata ho ba le phoofole efe? Hobaneng?</p> <p>Karabo: Dikarabo tsa baithuti di tla fapana. Titjhere a fa baithuti monyetla wa ho buisana ka maikutlo a bona.</p> <p>Ka mora ho buisana ka dikarabo tsa Pele ho bua</p> <p>Buisana le baithuti ka boitshwaro bo botle ka ho mametse pale. Baithuti ba dula ba kgutsitse ba mametse pale. Qetellong ya leqephe le leng, botsa baithuti botsa ho leqephe kutlwisiso ya bona, mohlala:</p> <p>Potso: Phetla leqhepheng la 35 le 36 holele dintho tseo o di bonang.</p> <p>Karabo: a. Leqephe la 35: bronha ba bararo, dipalesa, difate, dintja tsa diphekisi, terekere, lekane la metsi. b. Leqephe la 36: dikgoho, kgomo, dintja, dikolobe.</p> <p>Potso: Bala nomoro ya diphoofole tse leqephe la 36.</p> <p>Karabo: a. Kgomo e le nngwe (1). b. Dikgoho tse nne (4). c. Dikolobe tse pedi (2). d. Ntlo e le nngwe (1).</p> <p>Potso: Re fumana eng podi.</p> <p>Karabo: nama, lebese le letlalo/lekoko</p> <p>Potso: Hlalosa hore 'ho bohlotha' ho bolela eng?</p> <p>Karabo: Ho se robale.</p> <p>Tswela pele ka ho bala, o bale ka thello, o sebedisa sefahleho, matsoho le matshwao a puo. Bolella baithuti hore ba mamele ka hloko, ba bontshe tlhomphe ho ba bang.</p>	<p>Phousetara: Mmele wa ka</p> <p>Buka ya Padiso: Polasing</p> <p>Mosebetsi wa 1</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 2</p> <p>Bala pale hape mme o botse baithuti hore ho etsahetseng sethathong, yaba ho etsahalang ka mora moo, ha boela ha etsahalang hape, ho fihlela qetelong ya pale. Botsa dipotso tsa ka morao ho ho bala:</p> <p>Potso: Toropo ke eng?</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo di tla fapana. Efa baithuti monyetla wa ho buisana ka toropo. Jwale o ka kenella ho hlalosea baithuti phapang/phapano pakeng tsa bophelo ba toropong le ba polasing.</p> <p>Potso: Ntate Mosala o ne a thabisitswe ke eng?</p> <p><i>Karabo:</i> Ke ho bane motjhana wa hae o tla tseba ka bophelo toropong le polasing.</p> <p>Potso: Ho jalwa meroho ka nako efe?</p> <p><i>Karabo:</i> Lwetse.</p> <p>Thuto ya 3</p> <p>Thusa baithuti hore ba qete Mosebetsi wa 1.</p> <p>Arola baithuti ka dihlotshwana tse sheletseng.</p> <p>Abela emong le e mong karolo ya hae (ntate, mme, mora, monnamoholo, ngwana le nanna e mong ba le polasing ba fepa diphoofolo). O bala dipotso ho ikwetlisa.</p> <p>Potso: O bona tsa diperekisi di hokae leqepheng 35.</p> <p><i>Karabo:</i> Ntate o e seng.</p> <p>Thuto ya 4</p> <p>Baithuti bo etsa ho ya ka karolo eo ba e filweng ho Mosebetsing wa 1.</p>	

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Medumo</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 5. (hora e le1 metsotso e 15)</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Baithuti ba phetla buka, ba batlana le ditshwantsho.</p> <p>Botsa dipotso tsa Pele ho ho bala:</p> <p>Potso: Re fumana eng ho tswa kgomong?</p> <p><i>Karabo:</i> nama, lebese, letlalo.</p> <p>Potso: Ke dihlaiswa dife tse etswang ka lebese?</p> <p><i>Karabo:</i> kase, botoro.</p> <p>Potso: Ho hlwaya tsebe ke ho etsa eng?</p> <p><i>Karabo:</i> Ke ho mamela.</p> <p>3. Re etsa eng ka letlalo la kgomo?</p> <p><i>Karabo:</i> dieta, baki, dikatiba, mese ya bale/ditswejjane, jj.</p> <p>Dikarabo tsa baithuti di tla fapana. Titjhere efa baithuti monyetla wa ho arolelana ka maikutlo a bona.</p> <p>Bala pale hape mme baithuti ba latele ka mora ha aona.</p> <p>Etsa hore baithuti ba bolele mantswa a tse qalang ka modumo 'p' (polasing, potlaka, kgomong, Bophelo, Koppies, phakisa, kipikipi).</p> <p>Jwale e re ba fumane dintho tse qalang ka modumo 'n' (ntate, ntja, fensetere).</p> <p>Botsa dipotso tsa ka mora ho bala.</p> <p>Potso: Toropo le polasi eapanang?</p> <p>Potso: Wena o ranafe?</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo tsa baithuti di tla fapana. Titjhere efa baithuti monyetla wa ho arolelana ka maikutlo a bona.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Ditlhaku tsa 'p' ho ditshwantsho tsa ditlhaku, o nto bono baithuti modumo o dikareteng.</p> <p>Bolela mantswa a mane a qalang ka 'p', ao baithuti ba ka a polang, mohlala: pene, pente, polasi, pina, jj.</p> <p>Bitsa mantswa ao mme o kope baithuti ba boele ba a phete. Pheta mantswa a mang a fapaneng, mohlala: pane, pitsa, palama, palesa.</p> <p>Bapala papadi ena:</p> <p>Ke ile polasing ya ba ke bona podi. Ke ile polasing ke tshwere pene. Ke ile polasing ka bona patsi. Tswela pele o phete 'ke ile polasing' Baithuti ba lokela ho sisinya dintho tseo ba ka di bonang tse qalang ka 'p'.</p>	<p>Buka ya Padiso: Polasing Dikarete tsa modumo ('p' le 'n') Ditlhaku tsa ntetengane Moreb...</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 3</p> <p>Taka dikholamo tse pedi tlapantshong.</p> <p>Bitsa mantswa a bitsehang ka tsela e batlang e tshwana, mohlomong a didummnnotshi: patsi, poone, pitsi, pere.</p> <p>Pheta mantswa ao ha baithuti ba ntse ba opa matsoho ha o bitsa mantswa ao. Botsa baithuti hore na mantswa ana a kena ka hara kholomong efe?</p> <p>Qetella mosebetsi wa 2 le phaposi kaofela.</p> <p>Thuto ya 4</p> <p>Ruta modumo wa 'n'.</p> <p>Bontsha ditshwantsho tsa dintho tse qalang ka 'n'.</p> <p>Laela baithuti hore ba nahane e ka ba na le sebopeho ba ka se tlatsang ka dintho tse qalang ka 'n'</p> <p>Ba ka kenya eng ka hara diroto tseo? (n, m, o, h, a, r, e, noka, nalete, noko, nepa, noto.</p> <p>Bontsha baithuti hore 'n' e sheba hala jwang e re ba etse boemo ba 'n' ka mmele ya bona.</p> <p>Nako e nngwe le e nngwe ha ba qala jwalo, ba re, 'nnnn'. Ba etse boemo boo:</p> <p>fatshe</p> <p>ba sebedisa mmele ho a bona</p> <p>le molekane wa bona</p> <p>ka mmele wa bona.</p> <p>Thuto ya 5</p> <p>Laela baithuti hore ba bolele dintho tse robong tse qalang ka 'n'. Bohlala: ntate, ntsu, ngaka, ngola, nko, nku, jj.</p> <p>Arola baithuti ka dihlopha tse tharo. Ba lokela ho bolela dintho tse robong tse qalang ka 'n' ka motsotso. Moithuti ka mong a bolele dintho tse tharo.</p>	

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Ho bala ka kopanelo</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 3 (metsotso e 45)</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Bontsha baithuti sehlooho sa pale le setshwantsho se sekwahelong sa buka, ho tswa ho Buka e Kgolo.</p> <p>Botsa baithuti dipotso tsa pele ho ho bala</p> <p>Potso: Bolela bath oba lapeng la hao?</p> <p><i>Karabo:</i> Dikarabo di tla fapana. Titjhere amohela dikarabo tse nepahetseng. Titjhere a fe baithuti monyetla wa ho arolelana ka maikutlo a bona.</p> <p>Pele o bala pale, hlokomedisa baithuti ka letshwao la makalo.</p> <p>Ba hopotse hore ba kile ba ithuta hore letshwao lena ke le bontshang maikutlo a matla.</p> <p>Bala pale, o supe mantswe ha o ntse o bala. Laela baithuti hore ba shebe mantswe ha o ntse o bala.</p> <p>Botsa dipotso ho kgothatsa baithuti ho arolelana di maikutlo a bona tsa bophelo.</p> <p>O etsa eng mafelong a beke?</p> <p>Ke mang a kileng a hlwa thaba?</p> <p>Ke mang ya ratang ho sesa?</p> <p><i>Karabo:</i> Efa baithuti monyetla wa ho arolelana ka dikarabo tsa bona le ho fana ka maikutlo a bona.</p> <p>Botsa baithuti hore ba kile ka e ng ha eba ba ne ba ilo hlwa thaba.</p> <p>Bapala papadi ya ho hlwa thaba.</p> <p>Titjhere: Ke ne ke ilo hlwa thaba, ke nkile mokotlana wa ka wa mokotlo.</p> <p>Moithuti: Ke ne ke ilo hlwa thaba, ke nkile mokotlana wa ka wa mokotlo le botlolo ya metsi.</p> <p>Moithuti ya latelang: Ke ne ke ilo hlwa thaba, ke nkile mokotlana wa ka wa mokotlo, botlolo ya metsi le baki, jj.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Bala pale ya ho tswa Bukeng e Kgolo, Lelapa la Moeketsi. Bala o supa hore ho be bonolo ho baithuti ho fumana mantswe.</p> <p>Bapala papadi ena:</p> <p>'Ha kere ke a bona, ha kere ha ke bone', o sebedisa seo baithuti ba se bonang maqepheng a buka.</p>	<p>Buka e Kgolo ya 1: Lelapa la Moeketsi</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
	<p>Thuto ya 3</p> <p>Bala pale hape, o supe o qolle mantswe a hlahang kgafetsa kapa a thata.</p> <p>Laela baiithuti hore ba bale leqephe ka leng paleng.</p> <p>Botsa baiithuti hore ba ka nka eng ha eba ba ne ba ilo hlwa thaba.</p> <p>Bapala papadi ya ho hopola.</p> <p>Thuto ya 4</p> <p>Laela baiithuti hore ba iqapele pale ya bona ba sebedisa ditshwantsho.</p> <p>Thuto ya 5</p> <p>Bala pale hape o ntse o supa dipudulwana tsa puo ke eng a mongolo.</p> <p>Botsa baiithuti potso:</p> <p>Potso: Pudulwana ya puo ke eng?</p> <p><i>Karabo:</i> Ke pudulwana e bonang mophetwa a bua le hore o reng).</p> <p>Potso: Hobaneng re na dipudulwana tsa puo?</p> <p><i>Karabo:</i> Ke tsela e fapaneng ho bontsha puo ya mophetwa wa pale)</p> <p>Bala dipudulwana mantswe a fapaneng, mohlala: bala o thotse, bala ho tso, bala ka lentswe le lesesanyane kapa ka lantswe le sehle, jj.</p>	

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Ho bala ka sehlopha</p> <p>Metsotso e 30 ka letsatsi (dihlopha tse 2, metsotso e 15 sehlopha ka seng) bakeng sa matsatsi a 5 (dihora tse 2 le metsotso e 30)</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Sebedisa dikarete tsa mantswe ho ruta mantswe a matjha a phahameng.</p> <p>Hopotsa baithuti hore ba dule jwang le hore ba latela jwang dipadi tsa bona. Buisana le baithuti ka tse latelang:</p> <p>sehlooho sa pale.</p> <p>ditshwantsho ebe o botsa baithuti hore na ba nahana hore pale ena e mabapi le eng?</p> <p>Bala serapa ha baithuti ba ntse ba o latela.</p> <p>Sheba mantswe hape ebe o a tsenkolla. Botsa baithuti hore fumane lentse lena 'metswalle'</p> <p>Botsa baithuti potso ena:</p> <p>Potso: Lentse lena 'metswalle', le hlaha leqephe le...</p> <p><i>Karabo:</i> Leqepheng la 9.</p> <p>Bala buka hape, o fe moithuti ka mong ne...</p> <p>Tsepamisa haholo ho hlokomele mantswe le bokgoni ba tllhaselo ya mantswe.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Bapala papadi ya mantswe ka dikarete tsa mantswe. Shebisa dikarete mantswe hape.</p> <p>Baithuti ba ka fapana sena ho phahamisa dikarete mme moithuti...</p> <p>Moithuti...</p> <p>Baithuti hobala pale hape. Botsa dipotso tse amanang le mongolo le ditshwantsho. Tsepamisa haholo ho kakaretso ya pale. Tsepamiso maikutlo haholo ho bona hore baithuti ba na le kutlwisiso na.</p> <p>Dihlopha tse sa sebedisaneng mmoho:</p> <p>Sebedisa Buka ya Mosebetsitsa DBE ho kwetlisa baithuti ho medumo, mongolo wa matsoho le mongolo.</p>	<p>Buka e hlophisitsweng Boemo ba 1 Buka ya 3: Lelapa la Moeketsi</p> <p>Dikarete tsa mantswe</p> <p>Buka ya Mosebetsitsa DBE (Sehlopha Puo e Ntsho Vol. 1)</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Ho bala ka bobedi le ka ho ikemela Letsatsi le leng le le leng bekeng</p>	<p>Thusa baithuti hore ba etse Mosebetsi wa 3.</p> <p>Ba bontshe ho mena leqephe bohareng. Ngola melana e latelang tlapantshong. Baithuti ba bala mmoho ka tlelaseng. Ebe jwale ba kopitsa melana eo ka hara dibuka tsa bona hape ba take setshwantsho sebakeng sa mola ka mmong.</p> <p>Ke bona podi.</p> <p>Ke bona pere.</p> <p>Baithuti ba ithuta ho bala buka ya Padiso ka thello. Ba sebetsa mmoho ka bobedi, ebile ba fapanyesana ka ho ballana.</p> <p>Baithuti ba bala dibuka ka bonngwe ho tswa sekgutlong ho bala ka sepheo sa ho ithabisa, ebile ba phetla maqepheo ba bontsha le hlompfo ya dibuka.</p>	<p>Buka ya Padiso: Polasing</p> <p>Dibuka tse Kgolo</p> <p>Dibuka tse tswang sekgutlwaneeng sa ho bala, le tse tswang le rarang ya sepele.</p> <p>Mosebetsi wa 3</p>
<p>Ho ngola</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 3</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Buisana ka pale le baithuti, o botse dipotso e ba usang hore ba hlakise diketsahalo ka ho latella ba lentsweng.</p> <p>Potso: Mophetwa wa rona o hlobaeditswe proko ke eng pele?</p> <p><i>Karabo:</i> Ke ho lla ha kgohle bojana.</p> <p>Potso: O hlobaeditswe eng hape?</p> <p><i>Karabo:</i> Ke ntja ha e phola.</p> <p>Potso: Yaba o hlobaeditswe eng hape?</p> <p><i>Karabo:</i> Ke nkomo e nme!</p> <p>Potso: Ke qete ke efe e mo hlobaeditseng?</p> <p><i>Karabo:</i> Ke ngano ha e re mmuu!</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Lae baithuti hore ba take ditshwantsho tse tharo, tse bontshang lenane la diketsahalo, ka ho latellana.</p> <p>Thuto ya 3</p> <p>Thusa baithuti hore ba qete mosebetsi wa 4. Ho ka hloka hala hore o ngole lentswe lena 'podi' letlapeng hore ba le kopitse.</p>	<p>Buka ya Padiso: Polasing</p> <p>Mosebetsi wa 4</p>

Tsebo	Tataiso ya ho ruta	Disebediswa
<p>Mongolo</p> <p>Metsotso e 15 ka letsatsi bakeng sa matsatsi a 4</p>	<p>Thuto ya 1</p> <p>Etella pele baithuti ho etsa metsamao ya mmele ya ho tshela moedi. Ba laele ho etsa tse latelang:</p> <p>Beha letsoho la hao le letshehadi tsebeng ya hao ya le letona.</p> <p>Beha leoto la hao le letshehadi hodima lengwele la hao le letona.</p> <p>Ama nko ya hao ka monwana wa letsoho le letona.</p> <p>Dula fatshe o palamise leoto la hao ho le leng.</p> <p>Phutha matsoho a hao.</p> <p>Thuto ya 2</p> <p>Ngola mongolo ona wa morethetho o tshwanang tlapantshong.</p> <p>Baithuti ba ithuta ho bala ka ho sebedisa monwana wa bona, ba latela morethetho.</p> <p>Nngwe, pedi, tharo, nne</p> <p>Na maoto a hao a maname hantle fatshe?</p> <p>Hlano, tshelela, supa, robedi,</p> <p>Na mokotlo wa hao o mabole hantle?</p> <p>Robong, leshome, re a mame...</p> <p>Thuto ya 3</p> <p>Ba bontshe mokgwa wa nepahetseng wa ho tshwara pentshele hape le hore baithuti ba tshwere dikerayone ka tsela e nepahetseng.</p> <p>Mona paterone ya 'nnnn' tlapantshong. Baithuti ba lokela ho sebedisa letsoho kaofela ho kopitsa motsamao oo moyeng.</p> <p>Laela baithuti hore ba shebe motho ya haufi le bona mme ba ngole ka pene e sa bonahaleng mokokotlong wa bona.</p> <p>Ba ngole motsamao wa paterone. Ka mora moo, baithuti ba ya fapanyetsana.</p> <p>Thuto ya 4</p> <p>Etsa hore baithuti ba phete morethetho wa mongolo wa letsoho ho tswa thutong ya 2.</p> <p>Ngola paterone ya 'nnnn' tlapantshong. Baithuti ba kopitse motsamao oo wa paterone mola ka mong.</p>	<p>Tjhate ya mongolo wa letsoho</p>

Mosebetsi wa 1: Ho mamela le ho bua

Sebetsa ka sehlopha. Etsa seketjhana ka pale ya Diphoofole di a bua

Dikarabo tse sisintsweng

Ba nka karolo ba bontshe diketsahalo ka tatellano ya tsona e nepahetseng.

Tekanyetso ya Motheo

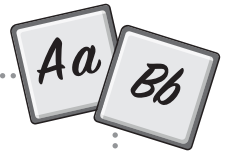
Mosebetsi ona o ka sebediswa ho hlahloba bokgoni ba moithuti ba ho bua ka boitshepo. O ka hlahloba hape haeba baithuti ba hopola diketsahalo tse ka sehloohong paleng ena. Lenane la diketsahalo ka tsela e nepahetseng.

Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o kgona ho etsisa diketsahalo ka boyena?

Na moithuti o hopola dintlha kaofela a boele a fane ka mehopololemo e nepahetseng?

Mosebetsi wa 2: Medumo

Ha lentswe le na le karolo e le nngwe, opa matsoho ha nngwe.

Ha eba lentswe le na le dikarolo tse pedi, opa matsoho habedi.

[Etsa sebaka hantle pakeng tsa mantswa ka ho lekana ho etsa mela e mmedi] aha, hae, tau

Dikarabo tse sisintsweng

Mantswa a karolo e le nngwe: aha, hae, tau

Tekanyetso ya Motheo

Hlokomela hore na moithuti o kgona ho hlokomela lentswe la sethathong la 'a' mme ba tseba ho arohanya pakeng tsa karolo e le nngwe le tse pedi tsa medumo.

Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o kgona ho bua ka tlelaseng ya tlhokomediso ya mesebetsi ya modumo e etswang ka medumo?

Na moithuti o a mamela a boele a phethise ditaelo tse bonolo?

Mosebetsi wa 3: Ho bala

1. Mena leqephe bohareng.
2. Kopitsa melana ka hara buka.
Ke bona podi.
Ke bona pere
3. Taka setshwantso bakeng sa karabo e nngwe le e nngwe.

Karabo e sisintsweng

Melana ya baithuti e lokela hore e kopitswe ka nepo.

Motako wa bona o lokela ho bontsha hore ba utlwisisa phapang pakeng tsa podi le pere.

Tekanyetso ya Motheo

Sebedisa mosebetsi ona ho hlahloba ho lokela ho bala le ho ngola ho moithuti o tsebetse ya 1. Ela hloko hore ba tshwara dikerayone ka tsela e nepahetseng ha ba e tsamaea pakong eo ba ngolang, mme o hlocomele hore ke baithuti bafe ba hloka thuso mosebetsing ona.

Lenane la Tekanyetso

Na moithuti a ka bona phapang pakeng tsa mantswe a fapaneng ho a qalang modumo wa lentswe?

Na moithuti o kgona ho ikahela tlotswe e itseng?

Na moithuti o kgona ho amahanya mantswe ho ditlhakeng tsa mantswe?

Na moithuti o kgona ho taka ditshwantsho ho tsamaisa molaetsa?

Na moithuti o kgona ho kopitsa melana e nngwe kanyane ka tsela e nepahetseng?

Na moithuti o kgona ho tswela pele ho mosebetsi o nepahetseng?

Mosebetsi wa 4: Ho ngola

Taka lehe le kgono e bena.

Tlatsa ka hore pudulwana ya puo: ku ku ku ku!

Karabo e sisintsweng

Motako wa baithuti o lokela ho hlakisa kutlwisiso ya pudulwana ya puo le hore e sebedisetswang.

Ba lokela ho ngola ka ho nepahala kapa ba kopitse lentswe lena 'aha' ha raro.

Tekanyetso ya Motheo

Thuto ena e ka sebediswa ho hlahloba kutlwisiso ya moithuti ya mantswe a fapaneng, haholo a dibeke tse fetileng (Beke ya 1), Beke ya 2, le Beke ya 3.

Lenane la Tekanyetso

Na moithuti o kgona ho kgetholla ka molomo pakeng tsa medumo ya mantswe sethathong?

Na moithuti o kgona ho kgetholla dikamano pakeng tsa medumo ya dihlhaku tse tsamayang di le ding?

Na moithuti a ka kgetholla pakeng tsa ditshwantsho le tse takilweng?

Dipapadi le mesebetsi ya kopanelo

Mesebetsi ya baithuti ba hlokang boikwetliso bo kenellelseng:

Ho bala mokotla wa dinawa: Mosebetsi ona o ka ba le thuso ho baithuti ba itseng. Etsa lebaka la kopitso ka sehlopha, ba lahlellane mokotla wa dinawa, ha ba ntse ba bala mantswe a lebohang.

Mesebetsi ya baithuti ba hlokang kekeletso:

Baithuti ba nahana tulo eo ba ka lakatsang ho e etela ka bese. Ba taka sekwere ho nime ba ngole ho sona. (Ho ka hlokeha hore o ngole mongolo ona hore ba o kopitse).

EXTRACT PAGES